

Klassivõitlus

Fr. R. Kreuzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

R 2034

Kommunistlise Internatsionaali VI kongressilt

Fr. R. Kreuzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

PE1484

ENSV
Riiklik Raamatukogu

2795

Ernst Thälmann

Kominterni Täidesaatva komitee liige ja
Saksa Kommunistlise Partei juht

Uuem kirjandus „KÜLVAJA“ raamatuladus

„КЮЛЬВАЯ“. Ленинград 31, улица 3-го Июля (б. Садовая), д. 48.

Agapow S., Kamenetski W. jt. Noor maadeteadlane. I astme töökooli õper. 104 lhk	— 90
Aibel Ed. agr. Lühike piimatalituse õpetus. Piima, koore, wõi ja juustu walmistamisest. 17 pildiga. 60 lhk	— 45
Awinowitski J. Sõda meie ei ihalda, aga wastupanekuks oleme walmis. 28 lhk	— 15
Bjassurmanski ja Tank. Naistöõiline Oktoobri barrikaadidel. 50 lhk	— 35
Geschelina L. Andke lapsele terwet toitu. 24 lhk	— 20
Grünberg M. Kaitske lapse und. 16 lhk	— 15
Johannson O. Mispärast laps ebausklikuks läheb. 8 lhk	— 08
Jänes S. Kuidas usuwastast tööd teha. 56 lhk	— 45
Kalõgina A. Talunaisterahwa õigused ja nõukogude kohus. 16 lhk	— 10
Keder A. Põllumajandusline laen ja laenuühisuste korraldus. 24 lhk	— 08
Kirsch jt. Kodu ja kool I.	— 65
— Kodu ja kool II	— 95
Krawtshenko A. Poliit. haridusline töö maal ja komm. noorsugu 32 lhk	— 25
Krõlow S. Põllumajandus ja talunaisterahwas. 32 lhk	— 20
Kulischer-Bunzelman N. Mispärast lapsi karistada ei tohi. 16 lhk	— 15
Kwiring E. Partei külas. 32 lhk	— 25
Lipilin J. Kuidas nõukogude wõim uut elu ehitab. I astme koolidele. Hulga piltide ja diagrammidega. 176 lhk	1.20
Njuurina F. Ei ole rõhutuid rahwaid S.N.W. Liidus. 16 lhk	— 10
Nowakowski J. 10 aastat wõitlus ja ehitustööd. 64 lhk	— 45
Nõukogude lipu all. Leningradi kubermangu eestlaste elu-olu. Hulga piltidega. 92 lhk	— 50
Pedagoogiliste ja metoodiliste materjalide kogu. 16 lhk 40.	— 25
Põldema J. Lugemistuba, ta ü-esandend, töö wormid jne. 51 lhk	— 35
Rannaleet Ain. Ohtused külad. 1924—1928 a. looduslühirika. I Walgete pilwede all. II Heitluses iseendaga. III Kahekesi. 48 lhk	— 55
Raud jt. Kool ja asundus	1.60
Rõkow A. J. Kümme aastat. Aruanne Kesktäidesaatekomitee juubelli-istangul 15. okt. 1927. 46 lhk	— 25
Rästas O. Leenini lipu all. ÜK(e)P XV kongressi kokkuwõtted. 52 lhk	— 50
Weide A, agr. Kuidas karja tulu tõsta	— 50
— Loomade terwishoid ja rawitsemine	— 50

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПРИЕМ ПОДПИСКИ на ЖУРНАЛ

„КОММУНАЛЬНЫЙ РАБОТНИК“

Условия подписки: Для организаций (Губ. отд., МК, красн. уголк., библи., агентств. и др.): на 12 м.—3 р. 60 к., на 6 м.—1 р. 80 к., на 3 м.—90 к., на 1 м. 30 к. Для индивидуальн. подписчиков членов союза, высылающих непосредств. через редакцию или местные союзные организации: на 12 м.—2 р. 90 к., на 6 м.—1 р. 50 к., на 3 м.—80 к., на 1 м.—30 к.

Индивидуальным подписчикам предоставляется рассрочка платежа:

Для годовых подписчиков на 4 срока: 1-й срок—при подписке 80 к., 2-й срок—1/ш 80 к., 3-й срок—1/ш 80 к. и 4-й срок—1/ш 50 к. Для полугодовых: 1-й срок—при подписке—90 к., 2-й срок—через месяц после первой уплаты—60 к.

Деньги можно вносить в свою союзную организацию.

К сведению подписчиков: журнал высылается только по предварительной заявке.

Заявку на журнал необходимо производить не позднее 18—20 числа данного месяца на каждый следующий месяц (например, на март 1928 г. надо прислать подписку не позже 20 февраля, и т. д.)

Üleilmiselt wõitluserinnaalt

Üleilmne wõitluserinna... Enam kui ühegi teise kongressi kohta, käib see iseloomustus VI kongressi kohta, mis läesolewa aasta juulis—augustis Moskwas ära peeti. Tõsi, Komintern ise on sündinud wõitluse leekides, iga nelja ilmakaare poolt sõjatulega ähwardatud Moskwas pandi talle alus. Aga kuigi ta asutamine kohe laialist vastukõla leidis, polnud see siiski veel organisatsioon, mis maailma töörahwa olets suutnud wõitluse wiia üleilmse imperialismi vastu, selleks oli enne waja suurt organiseerimisetööd, suurt kaswatusetööd kindlatel teoreetilistel põhilustel ja — tegeliku elu kogemustel. Ei ühte, ei teist ega kolmandat ei olnud siis veel ei kapitalistlike suurriikide proletariaadil ega kurnatud ja rõhutatud asumaade laialistel töörahwahulkadel.

Ilus organisatsioon wõis anda korralduse juhtnõõrid, wõis anda ja andis õiged marxiistlik-leninistlikud põhialused, kogemused pidi andma tegelik elu. Sellepärast on arusaadaw et Kominterni esimeste aastate jõupingutus peamiselt sijemise töö peale kulus: oma põhialuste, oma teoreetiliste põhilustete kindlaksmääramisele, kindlate organisatsiooniwormide väljatöötamisele, taktiliste juhtnõõride ülesseadmisele, mitmesuguste kallakute vastu wõitlemisele.

Kuues kongress, mis neljaaastase wahel järel kokku astus, seisis tuntawalt muutunud seisutõõra ja seega hoopis teistsuguste ülesannete ees. See neli aastat on klassiwõitluse rahwuswahelise wõitluserinna sootuks teisets muutunud. Üksikud wäeosad eraldi ja Komintern terwelt on juba rikkalik kogemusewara kogunud, seda tuli nüüd arwestada, sellest järeldusi teha, ees seiswatets uutets wõitlustets juhtnõõrid üles seada.

Seisutõõra, milles Kominterni VI kongressil tuli töötada, iseloomustas möödaminnes sm. Thälmann õige tabawalt: Wast on see wiimane kongress, mida meie rahwaja tingimustes saame pidada. — Neli aastat kapitalismi „rahuliku“ arenemist, neli aastat kapitalismi stabiliseerumist (püüandumist) on rahwuswahelise wõitluse ja wõitluse jälle sedawõrd terawaks ajanud, ühistõõndlise arenemise lahendamata põhi küsimused uuesi sedawõrd walusalt päewakorrale tõõstnud, et meie uute rahwuswaheliste kokkupõõrkamiste, uute wõimsete ühistõõndliste wapustuste läwel seisame.

Kahel joonel ähwardab meid rahwuswaheline sõjatuli: imperialistlike riikide eueste wahel ja imperialistlike riikide poolt Nõõutõõgude-Liidule kallale tungimises. Üks on ligidalt teisega seotud, üks wõib teise ellu kutsuda, üks wõib teise saatuse otsustada. Wastuolud imperialistlike riikide wahel lähwad päew-päewalt terawamaks. Nende suurte ja kõlawate sõõnade taga, mida iseäranis wiimasel ajal igas sihililmõõpmatult pillutakse, nende „rahu kindlustamise“ ja „jäädwustamise“ kawatsuste ja sanõõmude taga, millega nüüd kõõit „suured“ riigimehed üksteise wõõidu püüandwad maha saada, aigutawad ikka põhjatõõmad kuristikud küsimustega, millele kapitalistlikes ilmas ainult sõõda näib wastuse anda wõõwat. Lepingud, milles tõõõtatakse wastamisi sõõjariista mitte tõõõsta, on ainult suurepäraline manõõwer — mitte wastase petõõmiseks, kes seesuguse õõnge otõõa ei hakka, waid laiade hulõõkade pimestamiseks, nende halvamiseks. Seõõt kui Kellogg, Cushendun ja Briand kokku tulewad ja toreda laua taga weel toredama rahukõõllõõjude ilutõõlesõõtiku saatel wastastõõtuse sõõja surmaotõõjusele alla kirjutawad, samal ajal aga niõõhasti

Ühiskriigid kui ka Inglismaa ja Prantsusmaa palawikuliselt oma sõjajõude suurendamad, siis teawad kõik kolm, ja kõik teised, kes nendega seda kometimängu kaasa teewad, et see tõesti ainult kometimäng on nende endi wahel. Aga seda on waja — hullkade tapalawale saatmise ettevalmistamiseks. Nagu kirjutisulappidega, mis ta usklikudele filmade ette seob ja mille läbi ta neile lubab taewast walgust näidata, inimeste filmad sulub maiste asjade, igapäewaste eluküsimuste nägemiseks ja neist arusaamiseks, nii püüawad poliitikamehed rahujutluse lappidega hullkade filmi ähwardawalt lähenevate ja kõige hoogsamalt ettevalmistatava sõjahädaohu nägemiseks matta. Wanasti üteldi: kui sa rahu tahad, siis walmita ennast sõjale. Nüüd tehakse ümberpöördukt: walmitatatakse sõjale ja tehakse hullupööraseid kõmuõnu — rahust ja rahupüüetest. Mutakse ühe käega miljaridisi sõjajõudude suurendamiseks ja kirjutatatakse teise käega sõjast lahtiütlemise lepingule alla.

Aga peale esimese suure imperialistilise sõja kohutawate õpetundide ei ole kerge töörahwa tähelepanekut petta. Sellepärast käiwad rahujutluste kaugas teised abinõud, mis sõjajanalist imperialistlikst kodanlust nende hädaohtude wastu peawad kindlustama, mis hullkadele oodata wõib, kui nad sõja wastu wälja astuwad. Kõdigi nende abinõude ühine eesmärk on töörahwa jõudu wastupanekuks nõrgestada, halwata, teda sõnatuulelikuks tapalambaks teha kurnajate saagiahnuse altaril.

Peamiselt langewad need abinõud kahte liiki: ühed, mis töörahwa organiseeritud jõudu wägivalgaga purustawad wõi tema organiseerimist takistawad; teised, mis igasugustel teedel püüawad hullkade meeli segada, nende arusaamist uimastada, et nad õiget seisukorda ei saaks tundma õppida ega tõsiasju õieti näha. Sellega

käsitäies käib töörahwa organiseerimise lõhkumine, tööliste organiseeritud jõu tilustamine seestpoolt.

Zoomulik ja arusaadaw, et ülesannete kohaselt ka nende täitmine kapitalistilises ühiskonnas on ära jaotatud: esimest osa (wägivaldset) läidawad imperialistilised fashistid, kes endid nüüd igal maal ühel wõi teisel kujul organiseeriwad. Nende ülesandeks on eeskätt töölisteorganisatsioonide rüüstamine, töörahwa õiguste eest wõitlejate wägistamine, wangistamine, maalt wäljasaatmine, tapumine. Walitusel hoolitsewad nad tööliste isetegewust kätkestawate seaduste eest. Teise osa täitjateks on sotsiaal-fashistid ehk rahwuswaheline sotsiaaldemokraatia, kes nüüd igal pool awalikult ja salgamata kui sotsiaal-imperialistide wõi sotsiaal-fashistide partei tegutsed.

See rahwuswahelise sotsiaaldemokraatia (II Internatsionaali) täielik, lõpulik, ilmingimatu imperialistide leeri minet, kodanlusega ilmingimatu koostöötamine on üks ühiskondlike wahetõrjade arenemise ja kujanemise tähtsamast tulemustest wii-mastelt aastatelt. Algades kohalikuft lihtsast palgawõitlusest ja lõpetades rahwuswahelise proletaarise revolutsiooniga — termel klassiwõitluse wäerinnal juhib sotsiaaldemokraatia tööliste liikumist, oma mõju all seiswate töölistorganisatsioonide tegewust nüüd ainult nii et see mingil tingimisel kodanlist ühiskonda ei ähwardaks. Kodanluse diktatuur, millele silt pealkirjaga „demokraatia“ kaela riputatud, on nüüd see ebajumal, mille ette sotsiaaldemokraatia töörahwast kumardama tassib. Selle ebajumala nimel wammutab ta töölisti kodanluse imperialistlikst poliitikat toetama, selle nimel halwab ta tööliste wõitlust igal sammul, olgu see majanduse, olgu poliitika alal; selle ees küürutades weab ta töörahwast kurnajatega kokkuleppele („tööstus-

line demokraatia" Ameerikas, „mondism“ Inglismaal jm).

Uga ei kodanliste kihvide pettepoliitika, ei fashistide vägivald ega sotsiaal-imperialistide kottkuleppemürk ei kaota ega vähenda töörahwa kurnamist ja sellest tekkivat viletsust, mis töörahvast ikka ja ikka jälle võitlusele ajab. Wastupidi, kõik see kodanliste kihvide mitmekülgne koostegutsemine selleks et töörahwa võitlusejõudu murda, hävitada, kannab ikka vähem ja vähem wilja. Töörahwa hulgas kalduvad ikka enam ja enam iseseiswale klassiwõitlusele, mis ainult revolutsioonilik võib olla.

Rahulemata mängib selles töörahwa arenemises lõpmata suurt osa Nõukogude-Üit, mis elawa eeskujuna kogu ilma töörahwale näitab, kuidas tööliised omale wabaduse võiwad kätte võita. Nõigest kodanluse (ja muidugi ka sotside) sopapildumiseft, wõltsimiseft, waleft hoolimata tungib see klassiwõitluse tõde, mida Nõukogude-Üit kehastab, ikka laiemate töörahwahulkade ridadesse ja kutsub — järele tegema, kodanluse wõimu purustama.

Ja kodanlus jaab selgesti aru: niikaua kui see elaw revolutsiooni kehastus, see eeskuju, see üleilmse klassiwõitluse tekkkoht olemas on, niikaua ei suuda ükski jõud proletariaati lõpulikult maha murda, teda sõnatult imperialistide tapalawale sammuma sundida; niikaua ei ole keegi julge et sõda jälle mitte mõne revolutsiooniga, mõne riigi kodanluse wõimu purustamisega ei lõpe. Mida sundiwamaks lähneb kottkuppõrke tung imperialistide eneste wahel, mida põnewamalt tundub wajakadus maakeri pinna uut jaotust, uut wõimupiiride ajamist imperialistide kildfondade wahel ette wõtta, seda tõsisemalt tõuseb wajakadus — Nõukogude-Üitu teelt koristada.

Sõda Nõukogude-Üidu wastu, Nõukogude-Üidu hävitamine, see peab olema

eelduseks uuele imperialistilisele sõjale, esiteks sellepärast et häwitada seda hädaohtlikku revolutsiooni kantsi, teiseks selleks et kuuendit maakeri pinnast oma lõpmatute looduserikkustega, mis nüüd kapitalistilise kurnamise piiridest wäljas on, määratu suutäis oleks uue saagijaotuse puhul.

Sõda Nõukogude-Üidu wastu! Uga see ei ole harilik sõda, see on sõda terve ilma töörahwa wastu, kes Nõukogude-Üitu kui proletariaadi isamaad kaitsneb. Sõda Nõukogude-Üidu wastu tähendab sõna otsekohekses ja õiges mõttes võitlust üleilmisel wäerinna, võitlust Kominterni lipu ümber kogunud revolutsiooniliku töölistklassi ja sellega käsitäes sammuwate rõhutatud asumaarahwaste wahel ühelt ja kogu ilma kodanluse ja nendega ühes rinnas sõdima II Internatsionaali, s.o. rahwuswahelise sotsiaaldemokraatia wahel teiselt poolt.

Need tegeliku võitluse küsimused, sellele võitlusele, kui päewasündmusele, ettewalmistamine — see seisib eeskätt Kominterni VI kongressi päewakorras. See oli teftpunktiks, sijuks ja mõttets sm. Buhaarini aruandel rahwuswahelisest seisutorrast ja Kominterni tööst; sellele oli peale selle pühendatud eriline päewakorrapunkt sõjahädaohtu wastu wõitlemisest, seda küsimust käsitata suurel määdul asumaade kohta käiwaruane, ja samati oli sellega kõige ligemas ühenduses aruane Nõukogude-Üidu ja ÜK(e)P kohta. Weel enam: ka ülejäänud, üks kõige tähtsamast kongressi päewakorrapunktidest: Kominterni programmi küsimus, ka see on eluliselt kottu kaswanud, on suurel osal ühendatud sellele otjastawale võitlusele, mida nüüd juba kui tegeplikku päewaküsimust tuleb käsitada.

Misjuguuse wäljawaate seadis kongress üles? Kas tuleb komparteil ette walmistada sõja wastu? Wõi teostada enne revolutsioon, et sõda ära hoida? Kas on revolutsioon üldse ilma sõjata ja enne sõja

lahtipuhkemi jt võimalik? Millal on sõda oodata?

Keegi ei osta neile küsimustele täpselt vastata. Sõda valmistab terve kapitalistline maailm ette, aga ta lahtipuhkemine ei rippu kaugelki mitte ühe või teise „suure“ poliitika tahtest, sellepärast ei tea keegi ta tundi määrata. Ja revolutsioon? Muudugi „wõib“ ta enne sõda lahti puhkeda, kuid kõik viimase ajajärgu kolm suurt revolutsiooni (Bariisi kommunun, 1905. a. ja 1917. a.) on sõjateerust tõusnud, sellepärast võib arvata et ka nüüd revolutsioon alles sõja tagajärjel lahti puhkeb. Aga kas tähendab see, et proletariaat ei pea sõja ärahoidmiseks võitlema? Muudugi mitte. Ja tegelikult on ju proletariaadi ettevalmistus niikõige sõjale kui ka revolutsioonile üks ja sama, sest ka sõja kaudu läheb proletariaat revolutsioonile.

Ja VI kongress seadis üles juhtnõõrid, sihid, tähtsused; andis hulga näpunäiteid, juhatusi, eeskirju; paljastas kõige pealt kogu ilma töörahva ees kohutava sõjahädaohu t ä n a p ä e w a s t iseloomu, ta lä-

hedust; tegi miljonitele selgeks, et sõjahädaohu vastu võitlemine, Nõukogude-Viidule kallaletungimise vastu võitlemine juba nüüd, tänapäev igalet parteilt, igalet partei liikmelt kõige suuremat jõupingutust nõuab; näitas neid alasid, kuhu peatähelpanu tuleb juhtida. Meie ei tea tõesti mitte ja ei tea ka Komintern, mis sugusel osal üldisest väerinnast võitlus lahti võib puhkeda ja kas see täna või homme sünnib, kuid kui iga partei, iga parteilige oma eluliseks ülesandeks peab seal kohal kas ta seisab ja nende abinõudega, mis talle kättesaadavad on, Kominterni juhatust järgima, siis ei ole kahtlust et tulew võitlus, mis nii või teistiti üleilmseks klassivõitluseks kodanluse ja proletariaadi wahel muutub, mädanud kodanlise ilma purustab ja proletariaadi lõpulistele võidule viib.

Kominterni VI kongress oli peamiselt tegeliku võitluse kongress, ja selles seisab ta iseloomustus, selles ta eriline tähtsus Kominterni arenemise ajaloos.

Sõjahädaohust

1. Sõjahädaohu küsimus Kominterni VI kongressil

1914—1918. a.a. sõja järel tulid kodanluse wanade tülid asemele uued. Sõja tagajärjel pääsis kodanlise maailma etteotsa Ameerika, kuna Inglismaa tahapoole jäi. Sellest see alaline tüli selle kahe Koljati wahel. „Wõitjad“ riigid Euroopas ei jäänud aga ka oma wahel kuidagi rahule. Nad ei wõinudki rahule jääda, sest igaüks neist pidi ju suurema noosi saama „rahu“ tegemisel. Sellest tulid ja tulewad õõrumised Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia wahel. Itaalia on kodanluse maailmalauda hilja istuma tulnud; ta tunneb enesele ülekohut tehtud olewat, sest paremad suutäied on ammu juba teiste küüsi sattunud; nüüd

püüab ta end idasse laiutada, poeb Balkanile, kuid pörkab seal Prantsusmaaga kokku. Sellest — alaline norimine selle kahe suurriigi wahel. Wiimastel aastatel on Saksamaa tublisti toibunud; ta on uuesti imperialistlikuks suurriigiks tõusnud, ja see ei anna Inglismaale silmapilgukski unerahu. Sellest — Inglis-Saksa keertsõlm. Hiinamaa, Ida-Aasia, üldse n.n. Idamaad ja asumaad on maad, kus kõikide suurriikide päkad üksteisega segi lähewad ja alatasa üksteisele tülilis on. Sellest — igasugused sekeldused Ameerika, Jaapani, Inglismaa wahel. Ja kas maksab weel nimetada seda keertsõlme, mis on Nõukogude-Liidu ja kogu maailma kodanluse wahel: selle rakkuskäe rusika peale, mis Wenemaa prole-

tariaat Oktoobris päewakorda tõstis, ihuwad kõik kapitali täagid, püssid, suurükid oma hammast.

Need on küsimused, mida kodanlus igapäew lahendab ja otsustab, ilma et need kunagi lahendatud ja otsustatud saaksid. Kodanlusele on need küsimused kõik Gordiuse sõlmedeks. Neid sõlmi võib „lahti sõlmida“ nende purustamisega, ainult sõlmede eneste hävitamisega.

Lühidalt nii seisis sõjahädaohu küsimus Kominterni VI kongressil. Arusaadaw et proletariaadil teist otsust selle hädaohu kohta olla ei võinud, kui — kuulutada sõda sõjale. Seda üldist otsust tuli kongressil täpsemaks ja üksikasjalikumaks juhtnööriks tõlkida paljudele parteidele, kes ähwardawast hädaohust küllalt selgesti aru ei ole saanud ehk kes seda hädaohu hästi tähele ei ole pannud. Aga sõjahädaohu kerkib iga päewaga, iga tunniga ikka kohutawamaks.

2. Uus Entente

Kominterni VI kongress arutas sõjahädaohu küsimust augusti esimestel päewadel. Selsamal ajal istus Inglismaa parlament koos ja selle kogu wiimisel suwisel istangul teatas Inglismaa välisasjade sekretär Chamberlain, et — Inglismaa ja Prantsusmaa wahel on merejõudude asjus „kokkulepe“ (meie paneme selle sõna omalt poolt jutumärkidesse kohe algusest peale) saawutatud. See teadaanne oli öeldud „niisama“, muu seas, nagu pool kogemata, nii „moka otsast“.

Nüüd on sellest juba peaaegu kuu aega mööda, kuid Inglis-Prantsuse „kokkulepe“ on ikka weel diplomaatiline saladus. Alguses seletas Chamberlain seda saladust („kokkulepet“ ei awaldada) sellega, et mõned asjast huwitatud naabrid pole weel jõudnud asjaga tutwuneda. Ei wõi oletada, et õhulaewad, telegrahwid, raadio, mis meie päiwil eeskujulikult kiiresti töötawad, korruga oleksid Inglismaa wõi mujal rikki läinud, et weel tänapäewani võimalik pole uuest „kokkuleppest“ maailmale rõõmu kuulutada.

See ettekääne (et naabrid pole weel asjaga „kursis“) on ainult diplomaatiline kriika. Asi seisab tegelikult selles, et Inglismaa ja Prantsusmaa wahel on kokkulepitud weealuste sõjajõudude asjus. Nii räägitakse Inglismaal ametlikult. Prantsuse mereminister aga kiidab, et „tema merehuwid on kindlustatud täielikult“ ja Prantsuse poolametlik „Matin“ lisab juurde, et nüüd Prantsusmaa jaoks „kergete sõjalaewade ehitamise takistustest juttu hoopiski ei ole“. Kuid seesama leht seletab weel, et Prantsusmaa „nüüd ka oma maawäe sõjariistu võib nii wabalt reguleerida, nagu ta seda ise tahab“.

Mis see pettemäng tähendab? Mis manööwreid need suured riigimehed jälle teewad? Mis on sündinud, et nüüd Pariisi ajaleht „Temps“ Inglismaa laewastikust, kui Prantsusmaa „abilaewastikust“ ja isegi kui „liidu laewastikust“, kui liitlasest kõneleb? Ega see ometi mingisugune unenägu pole, mis kahe riigi ninameestele SNWL rahuagitatsiooni wõi isand Kelloggi „sõjawastase lepingu“ tagajärjel on painajana peale tulnud? 1928-al aastal hakkawad kaks peni, kes senini üksteist tahtsid saba otsani ära pureda, üksteisele wiisakaid komplimente tegema umbes nii, nagu nad seda tegid 1914. aastal, kui koos Saksamaa kallale läksid!

Euroopa riikide keerdsõlmes on sündinud uus keerdsõlm. Maailma poliitikas on walminud pööre. Nähtawasti tekib **uus Entente**, nimelt uus liit Inglismaa ja Prantsusmaa wahel.

Wanadusest nõrkek Inglismaa tundis end üksiklasena teiste kiskjate seas. Kuna aga Ameerika Ühisriigid ikka enam ja enam maailma peremeest mängiwad ja et wanast kuulsusest ning wägewusest mingisugust kasu ega kellegi lugupidamist pole, siis otsis Inglismaa tuge, millele end oma hädaohulikul rõõwteel toetada wõiks. Selle toe leidis ta nüüd oma endise waenlase (peale ilmasõda) — Prantsusmaa — näol.

Kui neid sündmusi ja kodanluse diplomaatia wigurisi niiviisi waadelda, siis on selge, miks Inglismaa „Manchester Guardian“ kirjutab (4. aug.):

„Tekkib kindel mulje, et Inglismaa ja Prantsusmaa välisministeeriumide wahel on uus südameliit (Entente cordial; — siit nimetus „Entente“ — R.W.) loodud, mis oma tähtsuse poolest vähemalt 1914. aasta Ententele võrdub ja, võib olla, isegi palju kaugemale läheb.“

Nii siis — on loodud uus Entente, mis 1914. a. omast, võib olla, „isegi palju kaugemale ulatab“. 1914. aastal aga, nagu väga hästi mäletame, algas Entente sõda.

3. Kelle vastu uus Entente on?

Rahvuswahelise kodanluse wiimane tähtsam samm rahust lobisemises on Ameerika Ühisriikide välisministri Kelloggi „sõjawastane leping“. Sõjahädaoht on nii suureks kaswanud, et kõik kodanluse korralikud riigijuhid rahust räägiwad. Ameerika on püüdnud rahu-juttu kõige rohkem teha. Tema pinnal oli 1921. aastal Washingtoni konwents, kus mõnedki otsused tehti soomuslaewade hulga kohta. Tema õhutas „igawese rahu“ muinasjuttu ja nüüd esines ta „sõjawastase lepinguga“. Nende muinasjuttude väljamõtlemises on ta püüdnud esimene olla ja algatust ikka oma käes hoida, sest — ta on ju peaaegu peremees maailmas.

Ennem aga kui keegi oleks jõudnud Kelloggi sünnitust alla kirjutada, tuli awalikuks Inglis-Prantsuse liit. See ongi Inglismaa w a s t u s Kelloggile. Eestkätt selles seisab uue Entente tähtsus. See uus liit on see jõud, kes Ameerika vastu astub. See liit tahab Ameerika peremehe seisukorda kärpida. Siit on siis arusaadaw, miks Chamberlain oma teadaande Inglise parlamendis nii „muu seas“ tegi, miks niisugusest suurest asjast nii väga tagasihoidlikult räägiti. Totter oleks see riigimees, kes oma ohwile aegsasti ette ütleb, et ta selle kallale hakkab minema. Niisuguseid asju tehtakse ikka ja alati hästi salajas.

Uus Entente on aga ka Saksamaa vastu. See asjaolu, et Saksamaa endisest kooljast on uuesti elusse tõusnud ja uuesti suurriigiks saanud, ei sega

mitte ainult Inglismaa rahu, waid teeb peawalu ka Prantsusmaale. Uus liit peab „tasakaalu“ looma Euroopas, s.o. ta tahab Euroopa peremeheks saada, et imperialistlist Saksamaad parajal silmapilgul uuesti maha murda.

Need on uue Entente peaülesanded. Neid ülesandeid teostab ta aga teiste oma suguste, teiste kodanliste riikide suhtes. Igaühele on selge, et Inglismaa saab uue liiduga ka selle eesmärgi kätte, mida ta senini nagu sinist lindu taewas aastate otsa püsiwalt ja järelejätmatult on taga ajanud. Selle liiduga hakkab Inglismaa kodanlus ühist wäerinda SNWL vastu weel enam koon-dama. Euroopa wäikeriigid Poolaga eesotsas, Aasia, üldse kõik uue Entente sõbrad, naabrid, liitlased, käsikud, jooksupoisid, — kõik need koondatakse nüüd ühiseks ahelaks Wenemaa vastu. Selle tagajärjel hakkab Warssawi hääl meie vastu tingimata weel enam paisuma. Inglis-Prantsuse „wärsket“ walget werd woolab nüüd igale SNWL piirile. Proletariaadil tuleb väga ergult walwel olla, et seda sõnnikut nõukogude riigile ootamata peale ei walguks.

4. Sotside osa wärskes sõja ette-walmistamises

Prantsuse ametlik walitsuse teadaanne ütleb, et mainitud „kokkuleppe“ tegemisest ja selles asjus läbirääkimistest Inglismaaga wõttis ka is. Paul Boncour osa. Paul Boncour on silmapaistew sotsialist. Prantsusmaa sõjalist „kokkulepet“ Inglismaaga tegi Boncour kõrwuti Briandiga. Nii toimetawad sotsialistid Prantsusmaal. Kuid niisama toimetawad nad ka Inglismaal.

Sotsid — walmistawad hoolega uut sõda. Samal ajal kui Kominterni VI kongress sõjahädaohu küsimust tõsiselt arutas ja otsustas, mis komparteidel selle hädaohu wähendamiseks teha tuleb, samal ajal kui uus Entente tekkimas on just tulewase sõja paremaks läbiwiimiseks, samal ajal — otsustasid Saksamaa sotsid uusi sõjalaewu ehitada. Saksa uus koalitsiooniline walitsus riigikantsleri Herman Mülleriga eesotsas ot-

sustas ühel häälel Saksamaal uut soomuslaewa ehitada. See riigikantsler Herman Müller, kes selle otsuse läbi wiis ja uue soomuslaewa jaoks raha andis, on Saksa s.-d. partei esimees (nende kelmide parteil on esimehe amet moodis). 17. augusti telegramm Berlinist teatas aga veel metsikumat asja. See telegramm teatas, et kui s.-d. ministrite eranõupidamisel töösturite esitaja sekretäriolt Stresemannilt (see on ka sots) küsis, kas võib loota weel kolme uue soomuslaewa ehitamist, siis wastas „seltsimees“ Stresemann talle jaatawalt! Ja samal päewal andis Saksa kaitseministerium Kieli laewatehasesse telegrammi — uue soomuslaewa ehitamist jalamaid algada. Niiwiisi talitawad sotsiaaldemokraadid Saksamaal.

Kodanlusel pole waja ise uue maailmajaotamise eest agiteerida, uue sõja kasuks rahwast üles kihutada. Ei. Seda teewad sotsid. Ja kui töölised peaksid sõjaõhutamata walitsust, näit., Saksamaal laiali minema kihutama, siis leiawad nad sealt — oma esitajad eest, nimelt sotsiaaldemokraatlike esitajad, keda nad alles hiljutistel walimistel sinna saatsid. Saksamaa tööliste jaoks saab nüüd selgeks, et sõja wastu ei saa muidu wõidelda, kui peab eestkätt sotsid puruks lööma. Wast siis alles on wõimalik otsekohe kodanluse kallale tungida ja temalt sõjariistad ära wõtta.

Kelloggi „lepingu“ peale wastas Euroopa uue Entente loomisega. Selle peale teatas Ameerika 11. aug., et Kelloggi „leping“ ei tähenda mitte sugugi Ühisriikide mereprogrammi wähenemist. See programm seisab aga hiiglasuure maailma sõjalaewastiku ehitamises. Pole vähematki kahtlust, et uus Entente selle teadaande wäga hoolsalt arwesse wõtab ja selle peale omakorda wastab. Mida tal wastata on, seda ütlesid ja näitasid eeskujulikult selgesti Saksamaa sotsid: tuleb wastata uute sõjalaewade ehitamisega. 14. aug. teataski Pariisi „Temps“, et Kelloggi „lepingul“ pole mingit sidet „isamaa enesekaitsemisega“; järelikult — on waja „isamaa enesekaitset“ kõwendada. Nii

argneb sõda. Selle hädaohu arendamises ja kaswutamises etendawad sotsid peaaemaemanda osa.

Ühel ajal Kominterni VI kongressiga istus Brüsselis ka II Internatsionaali kongress koos. Ka see kongress arutas sõja küsimust ja oma manifestis kuulutas ta, „et II Internatsionaal on ainukene rahu tugi“. Meie teame juba, kuiwõrd häbemata need lurjused tööliisklassi petta wõiwad ja petawadki. Töölistel on aga waja ka seda teada, mis II Internatsionaal sõja puhul teha mõtleb.

Sotside kongress seletas, et Komintern on see, kes maailma rahu kõige rohkem rikub, sest tema õhutabki sõda. Sõja tuleku peale paneb Komintern kõik oma lootused, sest sõja korral tahab Komintern uut wägiwalda teostada, uut „wägiwaldset rewolutsiooni“ läbi wiia. Kui midagi sõja wastu võib olla, siis sotside arwates eestkätt just see asjaolu, et Komintern tahab sõja korral maksawat korda ja rahu rikkuda, inimesi üksteise kallale õssitada. Kui aga sõda siiski tuleb, siis... siis — kõik jõud ja abinõud kommunistide wastu. Siit moraal kogu maailmale: sulguge igal pool kommunistide suud, sest kommunistid on sõjas süüdlased. Selle sotside kokaraamatu järele needib is. Kapital kogu maailma proletariaati ahelatesse.

5. Millal sõda tuleb ja mis siis teha?

Washingtoni konverentsil (1921-22. a.) wõtsid Ameerika, Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia ja Jaapan otsuse wastu merejõudude kohta, mille järele suurte soomuslaewade ehitamist piirati. Et Saksamaa sel ajal põlatud riik oli ja sellel konverentsil ei olnud, sellepärast ei pea Saksamaa praegu neid otsusi oma kohta makswaks ja selle tagajärjel wõiwadki Saksamaa sotsid uusi soomuslaewu ehitada, ilma et nad ühtegi rahwuswahelist „seadust“ rikuks.

Washingtoni otsused olid mõeldud kümne aasta peale, Nii närused, kui need otsused ka olid, hoidsid need sõjarakendust siiski teatud piirides. 1931. aastal saab nende otsuste tähtaeg täis.

Sellega on seletataw see palawikulik uuele sõjale ettewalmistus, mis nüüd Washingtoni otsuste lõpuajal ilmsiks tuleb. Mitte hiljem, kui 1931. aastal peawad kodanlised riigid walmis olema uuesti üksteise kallale tungima.

Saksamaa praeguse koalitsioonilise walitsuse, eeskätt Saksamaa sotside peale langeb wastutus, kui maailma kodanlus uut sõda enne 1931. aastat algab. Et sõda aga nimelt enne seda tähtaega wõib tulla, selleks on sotsid wäga palju teinud. Saksamaa uue soomuslaewa ehitamisele järgneb weel terve rea teiste ehitamine. See päästab sõjarakenduse laiutamise eeskätt aga ka Inglismaal ja Prantsusmaal wallale, kust see laine üle maakera kõikidasse sõjawabrikutesse, tehastesse ja mujale walgub. Sest wõitjaks jääb ju see, kes oma sõjawarustuse walmistamisega ette jõuab.

Sõja tähtaeg on ligemale nihkunud. Ei tea ütelda praegu keegi, millal kapitali juhid heaks arwawad üksteisele kallale tungida. Selle kallaletungimise plaanisi sepsitatakse palawiku kiirusega salajastes kabinettides. Seda tehtakse üksteise wõidu. Kõik tingimused on aga uue sõja alustamiseks olemas. Sotsid wast peawad ainult weel „hea“ teoreetilise põhjenduse kodanlusele sõja silmapilgu algamiseks andma.

Sõja peale „wastata“ streigiga ei saa. Ei saa sellepärast, et streik peab siis muutuma tingimata rewolutsiooniks. Kui sõja korral raudteelased raudteed seisma panewad, keemiatöölised lõhkeaineid ehk gaasisi ei walmista, metallitöölised kuulisi ei wala jne., siis wõib see kõik tagajärgi anda ja sõda ainult siis lõpetada, kui töölised ühtlasi ka oma kodanlised walitsused täiesti wõimetuks teewad, nendelt walitsustelt kogu wõimu käest ära wõtawad. Kõiki nime-

tatud samme ja üldist proletariaadi streiki sõja korral tuleb terwitada. Kõik see on abinõuks sõja lõpetamiseks. Kuid kõik see on ainult o s a l i s e k s abinõuks. Kõik see on täiesti kasutá ja ilma suurema tagajärjeta, kui sellega käsikäes ei käi kodanluse kukutamine, kui sellega käsikäes ei tule proletariaadi diktatuuri maksmapanek.

Imperialistliku sõja peab muutma kodanliseks sõjaks selle sõna otsekoheses mõistes. Imperialistliku sõja peab muutma sõjaks kodanluse ja proletariaadi wahel. Kõikide maade töölised peawad ühinema kõikide maade kapitalistide wastu, peawad kapitalistide sõja tegema sõjaks punaste ja walgete wahel. Selleks on waja pikka ja rasket ettewalmistust. Selleks peawad töölised ja talupojad igal pool ja igal ajal end hästi organiseerima. Selleks on waja luua wabrikutes, tehastes, mõisates, linnas ja maal, ametiühisustes ja igasugustes tööliste organisatsioonides wastawad rakukesed (sadamatöölise grupid, mäetöölise rakukesed, transporditöölise korraldused, keemiatöökodade, metallistide, sõjatehaste jne jne töölise bürood), kes mitte ainult ei saboteeri sõjawarustuse walmistamist, selle toimetamist walgele sõjawäele, kes sõjawarustust mitte ainult ei riku kodanluse käes, kes ka mitte ainult ei streigi, waid kes ka walmis on tarwilisel silmapilgul kodanluse ja tema sõjawäe wastu otsekohe sõjariistus wälja astuma. Kodanluse sõjawäes eneses peawad töölised looma organisatsiooni, kes püssa ja muid sõjariistu, mis kodanlus proletariaadile kätte annab, mitte ära ei wiska, waid need kodanluse enese wastu pöörab. Kui proletariaat niiviisi end uue sõja wastu walmistab, siis alles wõib kindel olla, et korda läheb inimsoo uut werewalamist ära hoida.

R. Wakman

15. septembriks ilmub tarwilik õperaamat parteikoolile, tööliste-fakulteedile, II astme töökoolidele, õhtukoolidele ja poliitringidele

H. PÖÖGELMANN

KLASSIWÕITLUSE AJALUGU

Tellige „Külwajast“

Rajariigid ja sõjahädaoht

(Sm. Mickiewicz-Kapsukase kõne Kominterni VI kongressil)

Leedu, Läti, Eesti ja Soome kommunistlised parteid, kelle nimel siin esinen, töötavad Nõukogude-Liidu rajariikides, kelle tähtsus üleilmises majanduses ja poliitikas kuigi suur ei ole kuid kes Nõukogude-Liidu piiramises ja ta vastu sõjawalmistamises siiski väga suurt osa mängivad ja edaspidigi saavad mängima, sest just need maad saavad Nõukogude-Liidule kallaletungimisel sõjalise tegewuse otsekoheseks tallermaaks olema. Sellepärast peab Komintern, peab VI kongress neile maile palju suuremat tähelepanu pöörama kui nad seda muidu oma erikaalu järele nõuda võiksid.

Imperialistlike Inglismaa waldaw mõju neil maadel, s.o. Soomes, Eestis, Lätis, Leedus, on silmanähtaw. Peale Poola, millest siin juba küllalt on räägitud, on Inglismaa mõju iseäranis suur Eestis, mille tööstuse- ja pangakapital kõige suuremal määral Inglise kapitalist ripub; Eesti sõjawarustus on Inglismaalt, kawatsusel olew raudteede ehitamine, mida ainult sõjaline otstarbe õigustab, sünnib Inglismaa juhtnõõride järele. Soome wäljawaest läheb 40% Inglismaale; sealt saab Soome walitsus laenu; Inglise kapital juhib Soome sõjawäe ümberorganiseerimist ja töötas wälja Soome sõjalaewastiku kawa; Inglise mõju Soomes on väga tugew. Lätile awaldas Inglise imperialism iseäranis tugewat surwet Läti ja Nõukogude Liidu wahel kaubalepingu sõlmimise puhul. Lätis on Inglise imperialistid omale sõjalise baasi loonud, kus nad Nõukogude-Liiduga sõdimiseks tarwisminewaid lennukisi, hüdroplaanisi ja muud sõjawarustust walmistawad. Sellekohane leping kirjutati hiljuti tuttawa Inglise sõjawarustuse äri Armstrongi ja Läti walitsuse wahel Riias alla.

Kõige sellega käsikäes suureneb ka Poola mõju, mitte ükski Eestis, kus see alati õige tugew on olnud, waid ka Lätis ja Soomes. Soome wälisminister

Procopé, endine Soome saadik Warssawis, on tuntud Poola pooldaja.

Peale hariliku, reguläärse sõjawäe toowad need riigid sõja korral weel erilised klassilised wäed, mis kodanluse ja kontrrewolutsiooni kindlustamiseks on asutatud, Nõukogude-Liidu vastu wälja. Soomes on 30-tuhandelise reguläärwäe kõrwal 100 tuhandeline kaitseliit, mis sõjatehnika uuemate nõuete järele warustatud, korraliku sõjawäe wiisi on organiseeritud jne. Peale selle on olemas 40 tuhandeline kodanline wabatahtlik naistewägi. Eestis on 15-tuhandelise alalise wäe kõrwal ligi 30-tuhandeline kaitseliit, mis Soome eeskujul sõjalise korra järele on organiseeritud. Lätis on 20 tuhat korralikku sõjawäge ja 35 tuhat kaitseliitlast, samuti sõjawäelisel organiseeritud ja warustatud, ainult ilma suurtükiwäeta. Nende fashistlike wäeosade peaülesanne on sõja korral Nõukogude-Liiduga wäe seljataga korda pidada ja reguläärset wäge kuulipildujatega sundida wäeliinile minema. Seda kinnitab selgel sõnal üks Soome schützkoride (kaitseliitlaste) salajane ringkiri, mis möödunud aastal Rootsi kommunistlisesse ajalehte sattus.

Samal ajal kui Balti riikides hoog salt sõjale Nõukogude-Liiduga walmistatakse, on seal käimas ka seljataguse puhastamise töö. Poolas häwitati sel sihil juba 1927. a. algul walge-wene talupoegade sajatuhandeline organisatsioon — Hromada; Lätis rüüstati neil päwil pahempoolsed ametiühisused ja pahempoolne tööliste ajakirjandus, ettekäändeks tuues et need Moskwaga üherduses olewat olnud; Eestis tehakse katset pahempoolseid ametiühisusi häwitada, fashistiline ajakirjandus kutsub üles nende rüüstamisele; wangistatakse nende ametiühisuste tegelasi; Soomes on käimas kohus kommunistide üle; peale suure hulga kommunistide on süüpingile tiritud ka pahempoolsete

ametiühisuste tegelased (muu sees peasekretär Tuominen); kohtualuseid südistatakse riigi äraandmises, olgugi et selleks mingisuguseid tõendusid ei ole.

Kõik need nähtused on ainult lülid ühest ja samast sõjawalmistuse ahelast. Sotsiaaldemokraatia, algades Poola sots. parteiga (PPS) ja lõpetades Soome ja Läti sotsiaaldemokraatiaga, toetab igalpool kodanlust selles ettevõtmistuse töös. Ja kui Läti sots.-dem. pahempoolsete ametiühisuste kinnipaneku vastu protesteerivad, siis on see ainult kõige jultunud silmakirjalus, sest ammuks see oli kui needsamad sots.-demokraadid, walitsuses istudes, pahempoolseid ametiühisuse tegelasi ise türmi tassisid ja sunnitööle saatsid. Ja just needsamad sots.-dem. olid, kes Lätis muinaslugusid Moskwa rahast pahempoolsetes ametiühisustes, Moskwa agentidest jne üle maa laiali laotasid.

Lähme nüüd Poola-Leedu tüliküsimuse juure, mida sm. Belli aruande teesides, muu seas, pole nimetatudki; ja ometi omandab see tüliküsimus iga päewaga ikka palawama iseloomu. Poola kogub juba wäeosasid Leedu piirile. „Berliner Börsenzeitung“ awaldab hädakisawa kirjatüki, milles loeme: „Tulekahi Idas läheneb peatamatult, penikoormaliste sammudega ligineb awalik sõjaline kokkupõrge.“ „Chicago Tribune“ teatab Pariisist hästi usaldawast allikast Pilsudski ähwardusest: „Ma lähen Kowno (Leedu pealinna) kallale hiljemalt septembris. Kui leedulased sellepeale uue walitsuse loowad, kes walmis on pühalikult töötama et ta igasugustest nõudmistest Wilno kohta lahti ütleb, siis ehk kutsun ma oma wäed tagasi.“ See Pilsudski seletus käib täpselt kokku plaaniga, mis tal 1927. a. lõpul oli. Siis walmistas ta end kolme päewaga Kownot ära wõtma, seal Pilsudskile sõnakuulelikku walitsust looma ja siis sõjawäega tagasi minema. Kuna Leedu kindralstaabi ja sõjaministeeriumi eesotsas praegugi weel Poola ülemwõimu salajased pooldajad, endised tsaariohwitserid Plehowicz, Dowkont jt. seisawad, kel isegi Leedu rahwulise liikumisega midagi ühist ei ole, siis

wõib see Pilsudski plaan õige kergesti täide minna. Teisest küljest peab Pilsudski weel tänapäewgi oma kulul kurikuulsaid Leedu sots.-dem. pagulasi — Pletschkaitis oma kambaga —, keda Pilsudski omal ajal Leedu uue walitsuse loomiseks kawatses kasutada. Ametlik Leedu sotsiaaldemokraatia ja rahwapartei ei ole sellest müüdawast pagulastegrupist kunagi lahti ütelnud, nende juhid pooldawad kokkulepet Poolaga, ja Pilsudski võib neidki uue poolameelse walitsuse kokkuseadmisel Leedus kasutada. Seesugune walitsus, kuiwõrd ta Poola fashistide kättetöö on, peab loomulikult ka ise fashistline olema, olgugi et sotsiaaldemokraadid ja rahwaparteilased temast osa wõtawad; niisamati arusaadaw on et see walitsus Poolaga üheskoos Nõukogude - Liidu wastase ühise sõjalise wäerinna loob. Selle ettevõtmistajaks on nähtawasti meeletuwihane kihutustöö, mida wiimasel ajal rahwapartei tegelased Nõukogude-Liidu wastu teewad, needsamad rahwaparteilased, kes 1926. a. Nõukogude-Liiduga kallaletungimise wastase tagatislepingu tegid.

Seesuguses seisukorras võib Leedu fashistilise walitsuse teguwiis palju delegi seltsimeestele vähemalt arusamatut paista. Ajakirjanduse telegrahwitsete järele otsustades võib mõnigi arwata et Leedu walitsus tõeliselt Poola imperialistidele wastu panna tahab ja suudabki. Leedu kommun. partei, kes kaua aastaid Leedu walitewate klasside poliitikat on uurinud, tõendab et see arwamine ekslik on. Imperialistliste suurrõwikute surwel, proletarset rewolutsiooni kartes ja waenutundel Nõukogude-Liidu wastu on Leedu kodanlised walitsused, missugune nende koosseis ka kunagi oli — algades kristlikudest demokraatidest ja lõpetades sots.-demokraatidega — enam kui ükskord walmis olnud imperialistliste riikide poolt ettekirjutatud tingimisi Poolaga ühinemiseks wastu wõtma. Nad on ainult püüdnud kasulikumaid tingimisi wälja pinnida. Ja kui kokkulepe siamaani pole korda läinud, siis sellepärast et Leedu töörahwa hulgas, kes

Poolaga kokkuleppimisest ainult suuremat orjastamist ning kurnamist wõiwad oodata, kokkuleppe alati nürja on ajanud. Wastuolud rahwuswahelises seisukorras olid aga sedawõrd tugewad et Poola walitsewad kihid ühe mõõgahoobiga Poola-Leedu keerdsõlme läbi lüüa ei sõandanud. Leedu rahwuslaste faschistiline walitsus ei lähe sellepoolest teistest kodanlistest walitsustest lahku; ta oli isegi awalikult walmis Poolale alla wanduma, kuid nähes et laiad hulgad otsustawalt seesuguse liidu vastu protesteeriwad, kus üheloole talurahwalik Leedu, teisel — mõisnikkude Poolamaa seisab, ja et isegi osa faschistisi selle protestiga ühineb, wiivitab ta imperialistilisele Poolale allawandumisega ja teeb não nagu oleks ta koguni walmis sellele tõsiselt vastu panema. Kuid see on ainult kometimãng Leedu töörahwahulkade petmiseks.

Leedu iseseiswuse tõeliseks kaitsjaks Poola imperialistide vastu ja ühtlasi ka ainukeseks jõuks, kes Leedu faschistide walitsust püüab kukutada, on Leedu kommunistiline partei, kelle lipukirjaks on juhtsõnad: Leedu iseseiswuse kaitse Poola imperialistide vastu ja wõitlus Leedu faschistilise diktatuura kukutamiseks. Neid hüüdsõnu ei põhjenda ta mitte ainult sellega et Poola imperialism Inglise ja Prantsuse imperialismi lõja otsas tammudes, Leedu töörahwale weel suurema poliitilise ja majanduslise surwe tooks, weel enam üleilmset faschismi ja tagurlust kindlustaks, waid ka sellega, et Leedu ärawõtmise esimeseks sammuks oleks sõjale Nõukogude-Liidu vastu. Saksa- ja Ameerika kodanline ajakirjandus seletab täiesti õieti, et esimeseks sammuks Poolale on Leedu, järgmiseks — Nõukogude-Ukraina.

Nüüd weel mõni sõna sotsiaaldemokraatide osast Poola-Leedu tulekõsimuses. See osa on imperialistiliste rõõwikute käsikute awalik osa.

Terwe II Internatsionaal wõttis juba möödunud aasta lõpul kindla seisukoha Poola imperialistide kawatsuste kohta, ja see seisus rahwasteliidu poliitika ja Pilsudski leedu-poliitika toetamises.

Poola sotsiaaldemokraatia toetab awalikult Pilsudski poliitikat selles küsimuses, ja Poola s.-d. on üks II Internatsionaali nurgakiwidest. Leedu töörahwahulkade jultunud äraandmine Leedu sots.-dem. pagulaste poolt, kelle eesotsas Pletschkaitise kamp seisab, ja nende ringkondade täielik kaldumine imperialistide leeri, oli tööliste hulkadele sedawõrd silmatorkaw, et isegi mõned sots.-dem. ajalehed (austria, läti, eesti) sunnitud olid möödunud aasta lõpul tunnistama, et Pilsudski neid Leedu sots.-dem. pagulasi Leedu haaramiseks kasutab, ja sõnades selle vastu wälja astuma. Et selles küsimuses ühist wãerinda luua, kutsus II Internatsionaal 18.—19. dets. 1927 Berliinis põhja-ida sots.-dem. parteide nõupidamise kokku, mis Poola-Leedu tulekõsimust arutas ja mille järel juba kõik sots.-dem. parteid ja nende ajakirjandus täielikult ja awalikult Pletschkaitise kamba tegewust hakkasid kaitsma ja rahwasteliidu otsust Leedu küsimuses toetama. Ja nüüd karjub kogu II Internatsionaali ajakirjandus ühes oma imperialistiliste pemeestega wihaselt wãikse Leedu kallal, et see rahu rikkawat, „suurt“ Poolat aga ei süüdistata keegi.

II Internatsionaali seisukoht Leedu küsimuses näitab kõige selgemini kuidas sots.-dem. suurrõõwikute õgimise-poliitikat wãikerahwuste vastu toetab, ja ühtlasi ka ta waadet sõjale Nõukogude-Liidu vastu, sest Leedu haaramine Poola poolt on ainult esimene samm sõjale N.-L. vastu.

Lõpuks weel lühidalt kommunistiliste parteide taktikast sõja kohta Nõukogude-Liidu vastu.

Kõik meie parteid seletawad, et nad teewad mis wõimalik, et sõjale Nõukogude-Liidu vastu kohaselt vastu minna, teda kodusõjaks ning sõjarilistus ülestõusuks kogu kapitalistilise korra vastu muuta. Siiski peab tunnistama et Kominterni sektsioonide tõeline ette-walmistus selleks paljudel maadel weel kaugeltki rahuldaw ei ole; paljudel maadel on näiteks töö sõjawães weel õige nõrk. Mis Balti riikidesse puutub, siis on siin Soomes töö kõige paremini

korraldatud, sellele järgneb Leedu, kus peale fashistlist riigipöõret sõjawäes hoolega hakati töötama, mis ka üsna häid tagajärgi annab; siis tuleb Eesti ja Läti. Seda tööd on igalpool vaja kõwendada.

Tuleb tähendada et osa parteiseltsimehi Leedus, Walge - Wenes, Soomes ja paiguti mujalgi tihti sõjapooldawat meeoleolu awaldab. Nad arutawad umbes nii: sõda annab meile püssi pihku ja küllap meie siis oskame mõisnikkude, hallparunite ja kapitalistide ikkest pääseda. Nende kõlawate kõlksudega warjatakse aga ainult oma passiwsust, püütakse kinni katta oma wõimetust praegusel silmapilgul aktiwselt tegutseda, igapäewasest wõitlusest osa wõtta, seda wõitlust meie suurte eesmärkidega siduda. Seesuguse nähtusega tuleb parteis wõidelda.

Siis weel üks küsimus, mis mobilisatsiooni wäljakuulutamist puudutab. Meile paistab et sõjawäest eemalhoid-

mise hüüdsõna mobilisatsiooni wäljakuulutamise puhul wale oleks. See nõrgendaks praegustes tingimistes meie rewolutsioonilist tööd sõjawägedes, vähemalt Nõukogude-Liidu wastu sihitud sõja algul, kus meil kodanlistes sõjawägedes kõige pinewamalt tuleb tööd teha, et neid lagunemisele wiia, soldatitele sõja eesmärki seletada, neid organiseerida jne. Wäejooks (deserteerimine) on sõjaga rahulolemata hulkade organiseerimatuse ja passiwsuse märk. Sünnib aga wäejooks stüühiliselt, loodusjõuliselt, siis ei saa sinna juba parata, kuid meie peame siiski kõik tegema mis jõuame, et hulkade rahulolematust Nõukogude - Liidu wastase sõjaga wõitlusele meie üldise waenlase wastu juhtida; meie peame kõiki mobiliseeritawaid üles kutsuma püss wõtta, et seda hiljem meie päriswaenlaste — mõisnikkude, hallparunite, kapitalistide, kogu kapitalistlise korra wastu pöõrata.

Töölisklassi seisuford ja palgawõitlus Eestis

Demokraatline wabariik kindlustab põhijeaduse alusel töörahwale wabaduse ja inimwäärilise ülespidamise", kuulutasid sotšid Eesti demokraatia loomisel. — Sfeseiswuse aastatel tahtstas Eesti töölisklassi kaswu wilets majanduslik järg, — kirjutawad sotšid oma wabariigi kümneenda aastapäewa puhul awaldatud manifestis „kõigile töötawatele hulkadele". Mitte ühte saawutust, mitte ühte, ka mitte kõige vähematti wõitu ei osta sotšid oma manifestis nimetada, mida „sfeseiswuse aastatel" töölisklassi wõitude nimetirja wõiks panna. Igalpool tõujiku wäiklane omakasju, onuwapoliitika, jahferdamine, piirita rasked töö- ja palgatingimised töölisele.

Waatame lühidalt Eesti töölise seisuforda sotšide ja wabariigi statistika büroo walgusel.

Töölise arw. Üldrahwalugemise järele oli Eestis mitmesugustel aladel palgatöölisi ja teenijaid: 135.000 mees-rahwast ja 94.602 naisterahwast, ehk 20,7% rahwa üldarwust. Neist oli tööstuses: 36.700 meest ja 14.244 naiste-

rahwast. Sellest arwust kuulus suurtööstusse (ettewõtted, kus üle 20 töölise): 28.497, kesktööstusse — 5.992 ja wäiketööstusse — 16.455. Sfeloomulikus nähtuses on see, et Eestis naistööjõu tarwitamine juureneb: suurtööstuses tarwitati naistööjõudu 1923. a. 36,5%, kuna see 1927. a. juba 42,2% töölise üldarwust wälja tegi. Naistööjõu, kui vähem maksetawa ja sõnakuulelikuma tööwõrja kuramine wõtab Eestis hoogu.

Tööpäewa pikkus on Eestis, nagu demokraatlikes riigis kunagi, ametlikelt 8 tundi. Statistika büroo wäljarehwenduse järele oli keskmine tööpäewa pikkus: 1923. a. — 8.40, 1924. a. — 8.35, 1925. a. — 8.38, 1926. a. — 8.36. Millest niisugune „keskmine" tahetajumise tööpäewa juures tuleb? Sellest, et peaaegu kõik töökojad teewad „wabatahtlisesi" mitte 8, waid 9 tundi tööd. Seda „wabatahtlisesi" kohustust ei panda muudugi ületundide arwele, waid maksetakse hariliku tunni tarifiga. Nii deklareeriwad sotšide ja walitsufe esitajad Rahwasteliidu töö-

konnerentsil, et Cestis maksawat walitsufe „pühaliikul töötusel“ 8-tunnine tööpäew, kuna töölised „wabatahtliselt“ ainult „ületunde“ tegewat.

Töötasu (tunnis ja markades):

	1923.a.	1924.a.	1925.a.	1926.a.
	m a r k a			
Metallitööstuses	33,9	34,6	36,0	37,7
Kiutööstuses . .	18,3	19,0	20,2	20,2
Puutööstuses . .	25,4	26,5	28,2	28,1
Toidu- ja maitse-				
ainete tööstuses	23,0	24,4	24,7	25,7

Kiisugused on palgad neljas, Cesti oludes kõige elawamas, tööstuseharus. Keskmiselt jaab kvaliteetseeritud metallist 8-tunnise tööpäewa eest 284 marka (umbes 1 rbl 65 top.), puutöeline 216 marka, kiutöeline 155 marka. Uuemate (1928. a.) teadete järele oli Cestis 8-tunnise tööpäewa eest alla 200 marga palgasaajaid mees-töölisi 34 ja naistöölisi 83 protsenti. Statistika büroo arwates on selles osas töölisleibkonnas, kus on 1,5 eht poolteist täistarwitajat ja tuluts ainult perekonnatöija 200 margane päewapalk, toitlusküsimus „kibe ja teiste elutarwete rahuldamine ebanormaalne“. Sama statistika büroo väljarehendumise järele on Cesti töölise oma reaalteenistuse eht reaalsalga tasapinna indeksi poolest 18. kohal teiste maade töölise hulgas. Madalamad palgad Tallinnast olla veel Sissabonis (Portugalis) ja Warszawis.

Teised andmed, mis iseloomustawad õppinud töölise ja mustatöölise palga wahetorda, annawad järgmise pilbi: Mees-töölisest kuuluwad kõrgema palgasaajate liiki suurttööstuses: trüfiladudajad (184,6%) (100-na on mõtetud üleriiklik keskmine liht-töölise teenistus), müürsepad (157,1%), põlewkiwitaewanduste töölised (152,4%), tooresnaha töölised (147,2%), rauatreialid (135,4%), lufusepad (126,4%) jne. Meie ei tea nende andmete väljaarwamise wiisi, kuid üldiselt annawad need andmed kujuta pilbi töölise palgaoludest Cestis. Wäike-tööstuses ulatab õppinud töölise töötasu 20-30% kõrgemale lihttöölise töötasust. Kõige madalamad palgad ja kõige raske-mas seisutorras on aga kiutööstuse töölised, neile järgnewad mustatöölised, toidu- ja maitseainete töölised jne. Kõik need and-

med näitawad, et Cesti töölisel mitte ainult „kibe ja ebanormaalne elutarwete rahuldamine“ osaks ei ole, waid alatoitlus ja et pitaldane nälgimine töölise kõri kinni nõbbrib.

Misjugas wahetorras on töölise palgade tõus elukalliduse tõusuga? „Rahwa Sõna“ kirjutab (22. IV, 28. a.) „et riiklised statistilised andmed näitawad 27% elukalliduse tõusu 1924. a. kuni 1927. a. Sifaks sellele on just wiimaste päewade sees veel eriti 10-20% tõusnud kõige tarwilikumad ained: leib, liha, kartul jne.“ Kõtku mõttes saame niiviisi ümarguselt kuni 50% elukalliduse tõusu 1924. a. kuni 1928. aasta efimeje pooleni. Kuipalju tõusid selle aja sees töölise palgad? Üllewalpool toodud andmeid töölise palgade tõuju kohta arwesse mõttes saame: metallistidel tõusis töötasu 8-10%, tekstiiltöölistel kuni 6,3%, toidu- ja maitse-ainete töölistel — kuni 5% jne. Sõnaga, töölise eelarwesse on nende aastate sees 40%-line puundujääk tekkinud, mida ainult rihma pingutamisega selle sõna tõffises mõttes tuleb täita.

Kii on demokraatline wabariik „töörahwale inimväärlise ülespidamise kindlustanud!“

Küüd vaatame liihidalt, misjugas on Cestis tööttingimised. Tööolude parandamiseks töölise terwise kaitse mõttes ei ole iseseiswuse ajal mitte midagi tehtud. Wabrikute, töökodade ja ettevõtete töölise töökodade ja ettevõtete töölise töökaitse on samas kõrguses, kui see oli tsaarajal, tsaristlike Wenemaa ettevõtete. Töökaitse on selles mõttes halvemaks läinud, et mingit uuendust, kulude ärahoidmise eesmärgil, wabrikutes ja töökodades ette ei ole mõtetud, mis töölise terwist hoiaks ja õnnetu si kõrwaldaks. Tüisikuse, õnnetusjuhtumiste jne arw kasvab iga aastaga.

Haigelasjade kongress konstateeris lewadel, et tööhoolekandeministerium, mastu tulles wabrikantide ühijuse soowidele, tahab haigelasjade omawalitsust kinni pista. Juba praeguse seisutorra juures on haigelasjad mõimetud töölise terwise eest hoollitsemata, seda enam bürokraatliselt asutusel muutuwad nad siis, kui wabrikantide ühijus sellele nigelale haigelasfakesele oma käpa peale paneb. Toome siin näitufe kongressi

kirjeldusest, kuidas töbliste terwise eest hoolitsetakse.

„Kohila-Järve töbliste arstimiseolude kohta mõtavad sõna mitmed kongressi liikmed, kes teatavad, et arstimine on äärmiselt halvas seisukorras. Haigusi lõpuliselt välja ei arstita. Onnetusjuhtumistel pole arstiabi saadaval. Alles viimajel filmapilgul saadetakse wigastatu... Tartu ülikooli kliinikusse, kust siis wastatakse: saate meie haigeid, aga mitte surnuid, teda meie enam aratada ei oska. Haiged aga saadetakse kohe tööle, küsimata, kas jõuab jalul seista või mitte.“ Sellest kirjeldusest on näha, et Eesti ainult surnuid või suremaid töblisti haigetassade kulul kliinikusse saadetakse.

Paremini ei ole asi töötingimistega. Balti puurivilavabriku töötingimisi kirjeldatakse „Rahva Sõnas“ kõige mustemalt. Töbliste kurnamine on peenelt väljatöötatud süsteem. Võrreldes sõjasele ajaga on töbliste töö- ja palgatingimised tunduvalt halvenenud. 1914. a. teenisid töblistid 2 masinaga 12—14 rbl., nüüd kõigest 1500—2000 marka. Enne 130-margalise palga alamäärä maksmapanekut oli töblistasu märksa suurem, nüüd püütakse ka tükitööd nii hinnata, et töbline waewalt 130 marka teeniks.

Kuid oma töötingimiste ja kurnamise poolest võib Kohila-Järve ja üldse põlewkiwitaewanduste töbliste elu ainult Hiina kulide seisukorraga võrrelda. Selles riiklises ettevõttes, mida pealegi jots juhib, õitseb töbliste kurnamine lopsakalt. Korsteriks antakse 7 inimese peale üks tuba, mille mööbliks on laud, paar pinki ja raudwoodid ilma madratsita. Korter, mis ligi aasta aja tarwitamata, lehtab lutikatest, iga seinaprao wahelt wahib välja lutika nälgunud kogu. Maaaluskes taewandustes töötatakse 10 tundi järgimööda, kui ametliselt 8-tunnine tööpäew peaks olema. Töblistid on kahwatud ja kurnatud. Kõndade ja filmade peale mõjub maaalune töö häwitawalt. Töötamine sünnib heleda karbiidilambi walgusel, lõhkeainete läkastawa suitsu sees; töbliste jalad on töötamise juures taewanduse põhjas olewas wees, üllemalt tilgub wetti krae wahela ja peale selle võib fulle iga filmapilt laest kiwi pähe kukkuda. Niisugused on „Rahwa

Sõna“ järele töötingimised Kohilas. Sellest võib juba järeldada, misugused nad tööpoolest on, kui juba jots oma wabariigi töölofusiid oma parteifeltsimehe käe all niisuguse walgustab.

Töbliste üle hirwitatakse taewandustes iga sammul peal. Wanad wilunud töblistid, kes nn. pehmetes aukudes töötawad, teeniwad umbes 3 krooni 50 senti (umbes 1.75 kop.) 10-tunnise tööpäewa juures. Kuid niisuguseid „õnnelikke“ on waewalt 10% kogu taewanduse töblistest. Restimiselt teenib suurem osa töblisti 2 krooni ümber (1 rbl) päewas, kuid kaunis hulk on neid, kes waewalt söögiwaha teeniwad. Töenduseks mõned arwud töblisti palgaraamatust: mees töötas 10 päewa ja sai 17 krooni 39 senti; teine sai 8 päewa eest 11 krooni 3 senti; kolmas 6 päewa eest 8 krooni 82 senti. Kui töbline tahab ära sõita, siis müüb tihigi ära oma parema riidetiiki, et piletiraha saada. Teised rändawad aga jalgi koju. („Rahva Sõna“).

Juure lisada sellele ei ole enam midagi. Pilt on selge: töötingimised Eesti demokraatia töökojas, ettevõttes, tehases on palju raskemad, mitukorda wiletsemad, kui tsaarajaal. Demokraatlisel töökaitsekomisjonil, tööhoolekandeministeeriumil ja teised järewalwase asutused ei tee midagi, et neid kiskendawaid tingimisi parandada. Seadusliselt on ju kõik korras.

* * *

Juba sellest lühikesest töbliste seisukorra ülewaaetist järgneb, et Eesti töbliste äärmiselt rasked töö- ja palgaolud majanduslise mõitluse töblistliikumises esimesele kohale asetawad. Kuid streigiliikumise statistikat waadeldes näeme järgmist pilti:

1921. a.	oli 53 streiki	5156 streikijaga,
1922. a.	„ 29 „	5263 „
1923. a.	„ 35 „	3492 „
1924. a.	„ 16 „	1568 „
1925. a.	„ 16 „	904 „
1926. a.	„ 14 „	525 „
1927. a.	„ 5 „	218 „

Sellest näeme et streikide arw aastastalt langeb. 1921-23. a. a. oli streigiliikumine kõige elawam. Siis algab langemine. 1928. a. esimesel poolal oli trükitöbliste ja rätsepätöbliste streit, millest

viimane peaaegu täielise wõiduga lõppes, kuna trükitööliste kaotasid.

Kui aluseks wõtta streigiliikumise ametlist statistikat, siis peaks tööliste seisukord Eesti rahulolewale olema. Demokraatia on töölistele annud inimväärilised elamiswõimalused! Rahulolematusi awaldatakse ikka vähem! Et seisukord aga sugugi nii „rahulik“ ja hüljawa ei ole, seda nägime juba ametliste andmete põhjal töötasu asjus. Tähendab, streigiliikumise põhjused peawad mujal olema.

Milles need põhjused seisawad?

Tööliste majanduslise wõitluse suuremaks eeltingimiseks on wõitluswõimuline organisatsioon, wõitlusestaab, kes ostab walitsewale olukorrale wõitlust pidada. Ütsti sõjawägi ei wõida oma waenlast kuita puudub juhatus, ja halb komander wõib kõige parema sõjawäe lasta puruks lüüa. Nii on lugu ka tööliste majanduslise wõitlusega. Eesti demokraatia on järjekindlalt selle eest hoolitsenud, et töölistel niisugust wõitlusestaapi ei oleks. Kuid see, muidugi, ei tähenda, et niisugust wõitlusestaapi wõimalik ei ole uuesti luua, sest wõitluse traditsioonid kantakse edasi, kümneaastane wõitlusloogemus õpetab Eesti töölisti wõitlema. Kuid praegu on huwitaw just tööliste majanduslise wõitluse taktika seisukohalt waadata ühe „kindrali“ ja ühe „staabi“ kaotust, kes kõige paremini organiseeritud sõjawäe lastis puruks lüüa. See on trükitööliste streigi kaotus ja selle kaotuse põhjused.

Sotside ajakirjandus algas läinud kewadel suure mürinaga tööliste „palgawõitlust“ korraldama. Pea igas sotside lehes seisis sõnum suure pealkirjaga: „palgawõitlust tuleb jatkata (ei tea miks „jatkata“, kuna see „seisma“ pandi? D. N.)“, „töölised asuwad palgawõitlusele“, „töölised peawad omale tugewad palgawõitluse organisatsioonid looma“ jne, jms. Kuid peale nende sõjata palgawõitluse lööfõnade siiski midagi ei sündinud. Sotid ei mõelnudki, nagu alati, sõnadest tegude juure minna. Mitte ühte tööliste palgawõitluse nõudmist ei ole nad töölisteühisustes üles tõstnud wõi seda sinna arutamisele pannud. Ei ole tõsiselt asutudki tööliste majanduslise wõitluse korraldamisele. Trükitööliste kollektiivolepingu lõppemisel algawat wõitlust

trükitööliste ja peremeeste wahel mõtlefid sotid selleks kasutada, et kõigile töölistele palgawõitlusest ja selle taktikast „õpetundi“ anda, kuidas „ilma poliitikata“ palgawõitlust pidada. Trükitöölistel armati selleks „katsejäneseks“ kõige kohasemaks, sest ühest küljest on trükitööliste seas „majandusmehed“ alati suurt osa etendanud, teisest küljest lootid sotid tõsiselt, et peremehed trükitöölistele kergelt järele annawad.

Kuid siin eksisidki sotid ja näitasid oma totrust üles olukorra hindamisel. Sotid ei taha ju seda tunnustada, et trükitööliste wõit endistel aastatel, samuti nagu teistegi tööstusharude tööliste wõidud, tingitud olid kogu Eesti tööliklassi aktiivsusest ja ta klassiwõitluse alusel seiswatest organisatsioonidest. Küüd aga teadis tina-tuningas ja ta „kaaswõitleja“ wabrikant, et tööliste klassilised organisatsioonid demokraatia käest saadud löögist weel toibunud ei ole ja sellepärast tundis Weilerite kamp ennast palju tugewama kui töölised. Klassiwaenlane rehkendas dieti klassijõudude wahelkordi, kuna sots ennast „aritmeetikaga“ waewama ei hakanud. Kuid trükitööliste kaotus tõendab just seda, et sotside karjumisel, nagu ei oleks Eesti tööliste organisatsioonid endistel aastatel mitte tööliste huwide walwel seisnud, waid ainult „poliitikat“ teinud, et see sotside karjumine algusest lõpuni wale on. Tõfiasjad on tangekaelsed, neid juba ümber ei liika.

Digest seisukorra ja jõudude wahelkorra hindamisest oleneb ka õige wõitluse taktika. Sotidel oli aga väga lihtne streigi taktika: kommunistid ajasid siamaani ametiühisustes poliitikat, tegid iga majanduslise streigiwõitluse ka wõitluseks tööliste õigusliste ja poliitiliste nõudmistest eest, koondasid hulkasid hüüdfõna all: kodanlike korra wastu! sellepärast ei leidnud need streigid „feltskonna“ poolehoidu ja lõppesid tööliste kaotusega. Meie, sotid, aga wannume igapäew kümme korda, et trükitööliste streik on puht majandusline, poliitikasse meie ei sega, ja see kindlustab „feltskonna“ poolehoidu streigile. Wõit trükitöölistele on kindel! — Seda korraldigi igapäew. Ainult poliitiline kelm ja ärandja wõib niisuguse „wõidu“ lootusega töölisti rahuldada, kuna ta midagi ei tee, et töölistele seisukorra tõfidust selgitada,

et võidu eeltingimisi luua töölisesthulkasid mobiliseerides, ja ütelda, mis peab iga töeline iga tööstusharus tegema, et trükitöölised võiks võita.

Ometi võitsid „kommunistlike ühiste“ poolt juhitud streigid pea alati ühel eht teisel kujul. Rõdige suurem võit oli aga see, et tööliste majanduslike võitluse ajal organiseeriti töölisi, koondati neid oma organisatsioonide ümber, kasvatati neis klassiteadust. Seda võitu ei saanud isegi klassivaenlane, see oligi, mille pärast kodanlus tõelise klassivõitluse alusel seiswaid organisatsioone wihtas, neis „kommunistide“ pefasid nägi. Aga nüüd? Kodanlus hindab trükitööliste streigi kaotust, kui sofside poliitika kaotust. Ja see on ainuke õige sõna, mis kodanlus trükitööliste streigi kohta ütles. Meie ütleme, et selles sofside kaotuses seisab trükitöölise kaotuse üks „võitudest“. Ei ole õnnestust ilma õnnetu. Sofside poliitika streigivõitluses on tööliste kaotuse poliitika. Johanson „pahem;oolsus“, ta aupaiste wõit, seda võitu tuleb igale töölisele kuulutada. Rõdigel töölistel, eestkätt trükitöölistel, tuleb tõsiselt järel mõelda ja uurida neid põhjusi, mis streigi mitte ainult kaotusele ei wiinud, waid kodanlike streigimurdjate organisatsiooni Cestis legaliseerisid.

Kas on, näiteks, tööliste streigitaktika äramääramisel töölisorganisatsioonidel midagi pistmist kodanlike sise- ja välispoliitika? Marxist ei saa ühtegi töölise võitlust lahutada üldisest töölisklassi võitlusest kodanlike surwepoliitika vastu. Mis on praegu Cesti kodanlike sise- ja välispoliitika nurgakivi? Awantüüripoliitika Inglise imperialismi käsituna. Kildfond kindralisi, pangapefulante, tööstusekindralisi teeb Londonist ja Warsjawist saadud näpunäidete järele poliitikat. Cesti kodanlus suurendab sõjawäge ja paneb sõjariistu oma fashistlikki organisatsiooni, seisab Baltimaade fashistlike rühmade eimeses reas Moskogude-Liidu wastases wäerinnas. Sga üks teab et Cesti kodanlus küll diplomaatlikel teel, küll oma ajakirjanduse kaudu tõige promofatsioonilisemat kihutustööd tegi Läti vastu, kui see N.-Liiduga lähemas majanduslike ühendusse astus. Sga hinna

eest püüti Läti ja N.-Liidu wahelise kaubalepingu sõlmimist takistada. Samasuguse eesli wiisadusega seisab see kildfond ka Cesti ja N.-Liidu wahelise kaubalepingu sõlmimise vastu, hoolimata sellest et see Cesti rahwamajanduse huwidele risti vastu läib.

See kodanlike majanduspoliitika määrab ära ka tööliste majanduslike võitluse taktika ja hüüdsõnad. Kuid et sofsid ise sellest kodanlike majanduspoliitika määramisest osa wõtawad, siis ei wõinud nad, muidugi, selle vastu võitlust alustada wõi seda tehti Johanson retsepti järele — kõneldi kapitali jõhkra kurnamisest, sofsialismi wõidust demokraatlikel alusel — „üle ilma“.

Mis tähendab praeguse olukorra juures Cestis tööliste majanduslike võitlust korraldada? See tähendab kodanlike sise- ja välispoliitika armuta paljastamist, Cesti majanduslike pankroti põhjuste walge ette toonimist, kodanlike sõjariistu panemise tõeliste eesmärkide awalikuks tegemist tööliste ees, tööliste koosolekul, ära näidates walitsuse osa N.-Liidule kallaletungimises imperialistlike riikide õhutamisel. See tähendab peale selle kodanlike terrori ja tööliste kägistamise vastu protesteerida, töörahwahulkasid selle metsikuse vastu organiseerida ja, lõpuks, tähendab see Cestis walitsewa töö- ja palgatingimiste selgitamist laialiste tööliste hulkade ees, et igaüks teaks, kuidas tõusik tööliskurnab, misugused pöörased tööttingimised on tehastes, põlewkiwikaewandustes jne. Minult sel teel on võimalik laialisi tööliskulkasid kaastõmmata ühe tööstusharu tööliste streigi toetamisele ja luua wõimas liikumine, mis walitsewaid kildkonde järelandmisele sunnib. Sgasugune muu majanduslike streik teistuguse taktikaga Cestis praegu mingisuguseid tagajärgi ei anna, sest wabrikute asemel on furnuaiad, mille ümber töötatöölise näljased kujud liiguwad. Töölisklass wõitleb ja saab wõitlema misuguse majanduspoliitika maksapanemise eest, mis tööliste äraelamist wõimaldab.

Softidel oli täielik wõimalus trükitöölise streigi ajal laialist kihutustööd korraldada, et tööliste ees raskeid tööttingimisi selgitada ja sel teel hulkade hoolehoidu ja toetust trükitöölisele organiseerida. Softid

teda ei teinud. Johanson'i streigitaktika seisib ainult selles, et „Päewalehe“ streigimurdjatega waielda ja sealte trükitööliste „seltsonna“ toetust manguda. Nüüd kirjutab see lahingu kaotanud kindral, et töölisteorganisatsioonidelt ei saanud trükitöölised mingit toetust — ei ainelist ega moraalselt. Ka keskkliidu mehed jäänud tummades pealtwaatajatets. Kuid seal istusid ju Johanson'i parteiwennad! Nüüd, pärast streiki, leiab Johanson alles, et „trükitöösturiite selja taga seisib Eesti wabrikantide mitmekordne korraldus oma juurte summadega“. Trükitööliste wastu seisnud töösturiite ühine wäerind, teda toetasid wõimumehed ja terve kodanlus ühes oma awaliku arwamisega. Sotside arwates pidid „wõimumehed“ — trükitöölisti

toetama, kuid nüüd selgunud, et nad toetasid trükitöjõjõ omanikke! Tõesti ülekohtune kodanlus, ülekohtused wõimumehed, kes „aru ei taha saada“ sotside magujusti wõimusest!

Tööliste seisuforra parandamine majanduslike wõitluse teel seisab Eesti tööliste klassi ees konkreetse päewaküsimusena. Ka Eesti majanduslike lagunemise ja mädanemise juures on streigiwõitlus wõimalik ja töölisteorganisatsioonidel tuleb sellele wõitluse korraldamisele afuda. Sotside uuem „palgawõitluse“ takita on oma jõuetust, äraandlikkust küllalt selgelt awaldanud trükitööliste streigi juures, see takita tuleb ühes sotsidega nurka wisata ja selle asemel tööliste majanduslike wõitluse marksislikelt proovitud takita wõtta.

O. R.

„Meie lahkumineku“

ehk

EKP „wastarinna“ ajaloolised unenäod

(Lõpp)

Rahwusküsimus. — Eesti iseseiswuse ja teiste riikide ühinemise küsimus

„H. Pöögelmann kirjutab¹ „Eesti Tulewikus“: „Ei ole kahtlust, et see nõukogude wabariik, kui wäline surwe kaob...“ (lhk 26?). „Tulewikus, kui ka teised piirid awanewad ja teised awaramad keskkohad loodakse, on loomulik, et Eesti kommuun end nende poole peab pöörama...“ (lhk 29). „Eesti küla ei saa selles asjas Wene talupoegade wahekorra kõrwale seada...“ (Anwelt — „Tööraha wõimuwalitsuse kindlustamisest“, lhk 9). Ja wähe edasi loeme: „Wenes näeme katsed tööraha wõimuwalitsust ka kehewemate ja keskmiste talupoegade peale toetada...“

„Mida peame siis neist wäljätetetest järeldama? Nimelt seda, et Nõukogude Wene kaob, kui wäline

surwe Eesti iseseiswale kommuunale, kui teistes riikides rewolutsioon läbi läheb. Eesti ei ole Wenemaa, kus kõiksugused asjad aset leiawad. Eesti on ikka kultuuraline, kuna Wenemaa on maha jäänud, nii hüüab Anwelt oma wäikekodanlikes rahwushullustuses. Eesti ees ja Eesti taga, kuid esimese tööliste riigi — Wenemaaga ei ole neil midagi tegemist. Weel rohkem, see kui wäline surwe peab kaduma. Tõepoolest enam kaugemale minna ei saa.“¹

Ja mõni lehekülj edasi seletab see lendlehelipakas nõnda:

„Kui siia juure arwata E. T. Kommuuna aegseid tollipiiride siseseadmist Wenemaa wahel, kartulite kaitsmine, wenelaste „tibladeks“ söimamine ning partei programmi kawa 1921. a., kus Pöögelmann ette pani otsekohe-

¹ Kõne on siin sm. Pöögelmanni raamatukesest „Eesti tulewik“, Peterburis, 1918.

¹ Kiri jämedaks muudetud minu poolt.

selt ära märkida Eesti liitu Euroopaga, siis on arusaadav, et Anwelt-Pöögelmanni grupp igasuguse liidu vastu „kultuuriwaese“ Wenemaaga on. Haritud Euroopa on nende hüüdsõna, Liit Euroopaga, Wenemaa surwe vastu...“¹

„Meie hüüdsõna: Majanduslik, poliitiline, kultuuriline liit S. N. W. Liiduga!“¹

Ma arwan, üleliigne on pikk waie-lus „wäidete“ vastu, mis nagu mõnest Puri-poiste prowokatsioonilisest lendlehest on maha kirjutatud. Ainult oma nime varjates wõib „tõendada“, nagu oleks Eestimaa kommunistlike partei (Kommunistlike Internatsionaali Sektsiooni) keskkomitee tõesti kontrrewolutsiooniline organisatsioon, mis Nõukogude-Liidu langemist ootab.²

Teeme siin ainult paar märkust.

Esiteks. „Põrandaalused“ saavad teoga hakkama, mis neile nagu teisedki wõttes kangesti näo järele: nad toowad sm. Pöögelmanni lausest ainult poole ära ja seletawad seda siis oma tahtmist mööda. Sm. Pöögelmann kirjutab:

„Ei ole kahtlust, et see nõukogude wabariik (s.o. Wenemaa. J. A.), kui wäline surwe kaob, kui imperialistide kallaletungimine lõpeb, rahwuslistesse omaette kommuunadesse jaguneb — kultuuralisteks üksusteks, kes sel alal wabalt edasi areneda woiwad ja endid sel kujul tõesti kõige kõrgemale tääiusele tõstada.“ („Eesti tulewik“, lhk 28.)

Sõnaga, lendlehemehed on H. P. lausest selle osa wälja wisanud, mis siin jämeda kirjaga on toodud. Sm. Pöögelmanni wäga õige ettenägemine, et Nõukogude-Wenemaa üksikute rahwaste wabariikide liiduks muutub, on nende... aumeeste käes kontrrewolutsiooniliseks süljetükiks tehtud

¹ Kiri jämedaks muudetud minu poolt.

J. A.

² Huwitaw on, kuidas lendleht siin seda kõrki waadet Wene rahwa peale, mida üks lendlehe autoritest — J. Palwadre (waata eespool) — alles mõni aasta warem oma rahwusehullustuses Eesti tagurlikes ajakirjanduses awalikult jutlustas, — teistele kaela püüab ajada.

N.-Wenemaa vastu. Niisuguse walesti tsiteerimisega woiwad hakkama saada kas nadikaelad ehk kirjaoskamatud kapidid. Lugeja otsustab ise, kellega siin tegemist.

Teiseks. Lendleht peab nähtawasti kõige kaugemale ulatawamaks nõudmiseks hüüdsõna: „majanduslik, poliitiline, kultuuriline liit S. N. W. Liiduga!“ See on tõesti üks ülirewolutsiooniline hüüdsõna, millega põrandaalused „pprrrolletaarlased“ mõtlewad Eesti tööliklassi õnnelikuks teha. Mõnda „ühise wäärinna“ walimisplatwormi see hüüdsõna tõesti sünnib (kui tarwis on üleskutse ärakorjamist ära hoida), aga „majanduslik, poliitiline, kultuuriline liit S. N. W. Liiduga“ ei tähenda weel sugugi ei proletaarset ühinemist N.-Liiduga, ei tööliste diktatuuri Eestis, ilma milleta tõelik ühinemine N.-Liiduga wõimata on. Tahtmata küsid: Miks need „auwäärilised“ kodanikud, kes selle põrandaaluse prowokatsioonilise dokumendi walmis septsesid, niisuguse diplomaatlike nõudmise üles seawad? Wõi kardawad nad, et seda lehte muidu... demokraatlike Eesti kaitsepolitsei laiali laotada ei luba? Sest tõesti, kuidas wõib kõnelda aastal 1928, mil N.-Liidul terve rida poliitilisi, majanduslisi ja kultuuralisi lepinguid on kodanlike riikidega (Saksamaa, Türgimaa jne), ainult poliitilisest, majanduslisest, kultuurilisest liidust N.-Liiduga? Wõi tähendab see, et need kodanikud kaugemale minna ei taha Eesti ja N.-Liidu wahekordades?...

Eestimaa kommunistlike partei programmilistes põhilauasetes, mis 1920. a. kongressil (partei wormilikul asutamisel) vastu wõeti, seisab hüüdsõna: Eesti nõukogudewabariik ühineb Nõuk. - Wenemaaga, s.o. praeguse N.-Liiduga. On üleliigne juure lisada pikemat seletust selle kohta, et ei EKP keskkomitees ega üldse parteis selles küsimuses mingid lahkuminekuid pole olnud ega ei ole.

Kolmandaks. Kuidas EKP aktiivsemad tegelased Eesti iseseiswuse peale on waadanud, näitab kõige paremini nende seisukoht 1917. aastal. Siis

pani sm. Leenin meile ette kaaluda, kas teatud rahvuswahelistel põhjustel kohane poleks Eestimaad iseseiswaks kuulutada. Eestimaa enamlike organisatsiooni keskkomitee (Eestimaa komitee) ja Eestimaa nõukogude täidesaatwa komitee enamline fraktsioon tuli ühel meelel otsusele, et see Eesti töörahwale (selleaegsetes oludes) mitte midagi ei annaks, mis proletariaadi diktatuuri seal kindlustaks. Ainult sm. Wöölmann, kes wastawast nõupidamisest (31. dets. 1917) osa wõttis, kaitses Eesti iseseiswaks kuulutamist.

EKP keskkomiteed Eesti iseseiswuse mõtte kandjaks teha — ei, see on ikka natuke liig weider, liig hale diskrediteerimise-katse, millega ainult enam kui rohelised laimajad hakkama saada wõiwad.

Kui ühe wõi teise EKP tegelase kirjutustes arwustawaid ja õigeid organisatsiooni wormisid otsiwaid märkusi (wahel õigeid, wahel ekslikka) leida wõib, kui seal mitte pimespidi ei korrutata, et Wene küla, Wene maaküsimus jne täpselt Eestis olemas on, siis sellepärast, et need tegelased endid mitte ainult rahvuswahelise kommunistilise pere liigeteks ei pea, waid ka Üleliidulise Kommunistilise Partei liikmed on, kes ilma waletagasihoidlikkuseteta oma arwamist awaldasid ja awaldawad ka N.-Liidu küsimustes.

„Eesti küla ei saa Wene küla kõrwale seada!“ Mõttele ometi, missugune kohutaw marurahwusline ütetus!!

Agas Eesti ja Wene külalt allpool.

Partei ja nõukogudewõimu wahetegur

„Meie lahkuminekutes“ seisab:

„H. Pöögelmann kirjutab „Klassiwoitluses“ nr 8: „Puhtparteilise töö ja praktilise walitsuse tegewuse ühist sisu ja ühtlast ülesannet silmas pidades, niisama ka otstarbekohasust, mitmesuguste kalduwustega töölisi wastamisi täiendada, tuleme ikka enam ja enam arusaamisele, et aeg käes oleks ära kaotada seda organisatsioonilist ja sisulist wahetegemist

puhtparteilise töö ja kommunismi praktilise teostamise (ehk walitsus-tegewuse) wahel. Senised kaks iseseiswat, eraldi walitud ja kõigi seniste wahetegemise põhjuste pärast osalt kokkupõrkamistele kaldunud keskkoha: partei keskkomitee ja wastutawad walitsuseliikmed (nõukogu) tuleks ühte liita ja parteikongressi poolt ühiselt ametisse panna.“

Partei ja nõukogu ühtlustamine tähendab partei häwitamist ja partei eitamist. H. P. arwamise järel ei ole parteil mingisugust tähtsust. Tema arwamise järele on tarwis ainult grupp inimesi, kes millegis on ühiselt wande ära annud ja las töötawad.

Sarnasel ümberpööratud partei eitamisel wiibib ka J. Anwelt, kirjutades: „Kuid kihelkonna partei komiteese tuleb walida kõik kihelkonna nõukogu liikmed-kommunistid. Kui nõukogu liikmed kõik kommunistid on, saame kihelkonnas ainsa wõimukandja: partei komitee...“ („Töörahwa wõimuwal. kindl.“, lhk 28—36?).

Kõigepealt küsid tahtmata: Millest järgneb, kui seda tsitaati loed, et H. P. wõi mina partei tähtsust hinnata ei oska? Wastupidi, toodud wäljawõtetest järgneb teine asjaolu: et meie parteid liiaks hindasime. Siin ei oleks siis asi enam nõukogudewõimus, waid partei aparaadi abil walitsemises. Kuid loogikat lendwärgi tegijatelt nõuda muidugi ei saa, nagu juba tähendanud oleme. Paar rida allpool kinnitawad nad ise ka, et Anwelt tahtnud partei (töölisklassi eelwäe) diktatuuri tööliklassi diktatuuri asemele maksuma panna. Saa aru, kummal arwamisel need arwustajad õiged on.

Mida kirjutasid agas H. P. ja J. A. tõepoolest?

Sm. Pöögelmanni artikkel „Klassiwoitluses“ kannab pealkirja „Parteilise töö ja riiklise tegewuse wahekorast“. See on kirjutatud meie nõndanimetatud tööliswastarinna (õigem — wirin-wastarinna) wastu (Kilaspea ja mõned teised), kes kinnitasid, et partei keskkomitee liikmed ei tohi

walitsusse kuuluda ja ümberpöörduvalt — walitsuse (kommuuna nõukogu) liikmed ei tohi partei keskkomitee liikmed olla. Iseäranis ägedaks waielusaineks oli see küsimus Luuga parteikonwerentsil. Kilaspea seadis asja temale omase . . . terawmeelsusega üles: walitsuse käes on kõik sugused ladud ja moon, üks sealt ikka midagi näppu hakka. Partei peab nõukogudewalitsuse tegewuse järele vaatama, mitte aga ise ennast, nii ütelda, selle kõlbmatu tegewusega määrima! Sõnaga, Kilaspea ja mõne teise waade oli proletaarse walitsuse tegelaste peale umbes sama, mis mõnel pool on wahel majandustegelaste peale, nagu oleks need teise järgu parteiliikmed. Sel konwerentsil astus terwe rida seltsimehi selle omapärase pool-sündikalistliku waate wastu wälja, mis proletaarset walitsust ja proletaarset parteid kui wastandisi käsitada tahab, neid teine teise wastu seab. Selle wastasrinna waate wastu on ka need artiklid kirjutatud, millest nüüd üksikuid lauseid wälja kistakse.

Sm. Pöögelmann algab oma nimetatud artiklis ajaloolise meeletuletusega: meie, rewolutsiooniliste marksistide, seisukoht oli kodanlise riigi wastu eita w, sest see oli kurnajateklassi riik ja walitsus. Ainult ebasotsialistid, ebamarksistid wõtsid kodanlisest walitsusest juba enne sõda osa, kuna sõja ajal asusid peaaegu kõik sotsialistilised parteid „ministerialismi“ seisukohale. Proletaarse rewolutsiooni järele muutub meie partei seisukoht: „Töölisklass tõuseb nüüd korraga walitsewaks klassiks, wõtab riigiwõimu oma kätte . . . (lhk 4). Töölisklass tarwitab oma diktatuuri kodanliste kihtide wastupaneku murdmiseks, asudes ühtlasi ülesehitawale tööle.“

„Kokkuwõttes ei sisalda see töö — kirjutab H. P. — midagi rohkem ega vähem kui kommunismi teostamist, kommunistlise korra tegelikku sisseseadmist.“

Edasi kirjutab sm. H. P. (lhk 5) sõnasõnalt:

„Wististi ei oleks paljudele seltsilistele seda arutamist tõepoolest tarwiski olnud: kes ise wähegi kainelt otsustada ja nähtusi hinnata suudab, see on ammugi samasele arusaamisele jõudnud. Kuid õnnetuseks püsib nii mõnigi mõte ikka weel nende wanade wormide ja wanade wahekordade juures, milles kapitalismi walitsuse juures nii mõnigi põhjendatud arwamine wälja kaswas, ja tikub sellest seisukorrast ka nüüd weel üleüldiseid järeldusi tegema.“

„Üks niisugustest sissejuurdunud arwamistest on eespool nimetatud umbusaldus parteiseltsimeeste wastu, kes riiklisest tegewusest osa wõtawad. Kui sügawal niisugune arwamine juurdub, näitas meile kokkupõrkamine kewadisel parteikonwerentsil Luugas . . .“

Ja edasi (lhk 6), kõneledes nüüdsest wahekorrast partei ja walitsuse (nõukogude) wahel, kirjutab sm. H. P.:

„On järele jäänud üksainus suur ja ühine ülesanne: kommunismi teostamine. See on partei kogulise ülesanne, mille täidewiimiseks ta kõik jõud peab rakkesse panema ja kus wõimata on ütelda: see osa on „kõrgem“ wõi teine „madalam“.“¹

Ja järgmisel leheküljel kirjutab sm. H. P. siis oma arutuskäigus sõnad, mis lendleht kogu artiklist wälja kisub, ütlemata, mille puhul, missuguses mõttekäigus need sõnad öeldud.

Sellesama „tööliswastasrinna“ pihta oli ka minu kirjutuse wastaw koht sihitud. Seal on muuseas paar-kolm lehekülge sellele pühendatud, et näidata, kuidas kommunistiline partei üksi walitseda ei saa, kuidas ta peaks oskama kogu töölisklassi walitsemisesse tõmata jne. Nagu H. Pöögelmannil, nii oli ka minu arwamine, et parteikomiteesse nii „puhtparteilise“ töö tegijad, kui ka nõukogude tegelased peawad kuuluma. Toon paar wäljawõtet, et näidata, kui wähe seal kõnet on partei-

¹ „Klassiwoitlus“ nr 8, 1919.

organisatsiooni ja nõukoguasutuste kokkuliitmisest.

„Komitee üleüldine koosolek on lõpulik otsustaja kõigis küsimustes, mis kas büroos või nõukogus waelust tekitawad...“

„Kui kohalikus nõukogus mitte kõik liikmed kommunistid ei ole, kuuluvad nõukogu liikmed - kommunistid samati parteikomiteesse; muidugi ei ole komitee otsused siis kogu nõukogu kohta makswad, waid liikmed - kommunistid peawad need (otsused) seal läbi wiima...“

„Tegelikult kujuneb asi nii: Kihelkonnas peetakse enne nõukoguwalimisi parteiosakonna koosolek ära, kus komiteeliikmed walitakse. Oma koosolekul määrab komitee ära, misugused liikmed nõukogusse lähewad. Ülekihelkonnalisel töörahwakoosolekul püütakse need seltsimehed nõukogusse wiia. Maakonna ja linna, niisama ka kogu wabariigi töörahwasaadikute kongressi eel peetakse partei konwerents (-kongress) ära, kus komitee walitakse, mille muist liikmeid siis töörahwakongressil maanõukogusse või walitsusse walitakse.“ (Tõõr. wõimuwal. kindl., lhk 29.)

Muidugi on siin nimetusi tarwitatud, mis nüüd paljudele wõõrad. Näiteks oli sel ajal kawatus wallad suuremaks teha — kihelkondadeks; partei komitee ei; wasta nüüdsele mõistele jne. Ent asi ei seisa nimetustes, mis aja jooksul loomulikult muutuwad, waid mõistetes enestes. Kui jutt on sellest, et wast mitte kõik nõukogu (praeguse organisatsiooni järele N.-Liidus õigem — täidesaatekomitee) liikmed kommunistid ei ole, et partei otsused siis kommunistlisel fraktsioonil tuleb läbi wiia, et parteilise organisatsiooni poolt määratud kandidaadid püütakse töörahwa koosolekutel nõukogusse walida jne, — kõik see näitab, et ma kasel ajal kuidagi „nõukogu ja partei organisatsiooni“ ühtlustada ei mõelnud. Wõi tahab lendleht mind weel ühes

kuriteos süüdistada: et ma parteisse mitte - kommuniste soowitasin wastu wõtta! Sest mis on muidu mitte-kommunistidel tegemist täidesaatekomitees, missugused „töörahwakoosolekud“ on wõimalikud nõukogu walimiseks, kui nõukogu — parteiaparati on?! Sõnaga, et ma mingit wahet partei ja kogu töörahwa wahel ei teinud? Aga siis ei saaks lendleht kõneleda, et ma „töölisklassi eelwäe diktatuuri“ tahtsin maksma panna, et ma „kontrolli ja massi isetegewust“ kartwat! Sõnaga, siin on lendlehes (õigem — ta tegijate peades ja arutustes) niisugune puder ja üks wastuolu teise otsas nagu ennem tsiteeritud osadeski.

Ma ei taha kuidagi ütelda, nagu ei oleks meie organisatsiooni õige kujud otsimistes, mis waelustes end siis ilmutas, meie ühte ja teist wiga teinud. Näit. ei ole praktilik partei konwerentsil või kongressil ära määrata, misugune komitee või keskkomitee liige läheb täidesaatekomiteesse või mõnele muule tööle. See küsimus on muidugi otstarbekohasem komitee või keskkomitee enda kätte jätta. Kuid see ei ole ju mõni põhimõtteküsimus, milles eksimise eest küllalt põhjust oleks risti puua. Milles on siin peaküsimus? Selles, et parteikomiteed ja nõukogudeaparati ei tohi teineteisele wastamisi seada, et parteikomiteest peawad ka need tegelased osa wõtma, kes „kommunisti praktiliselt teostawad“, see on — nõukogude tegewust otsekohe juhitud. Ei ole tarwis jüure lisadagi, et see küsimus ka N.-Liidus nõnda on lahendatud. Tuletame kas või Ü.K.(e) P. keskkomitee poliitilise büroo koosseisu meele, kuhu kuuluwad liikmed: keskkomitee peasekretär, teine sekretär, partei keskhäälekandja toimetaja, kesktäidesaatekomitee esimees, walitsuse esimees, kõrgema rahwamajanduse-nõukogu esimees, sõjawäe asjade rahwakomissar, teede asjade rahwakomissar, üleliiduliste ametiühisuste kesknõukogu esimees.

Mis annab siis lendleHEMEESTELE asjaajikkude põhjust appi karjuda, meid sm. Pöögelmanniga „partei ja nõuko-

gude kokkuliitmise“ surmapatus süüdistada? Seda enam, et — kuigi meie niisugusest kokkuliitmisest ei kirjutanud ega kuskil ei kõnelenud — niisugune teatud liitmine mitte kuskil mujal kui N.-Liidus osalt olemas on ja et see sm. Leenini otsekohelel juhtimisel teostati. Tuletame meeles, et punases sõjawäes poliitiline walitsus on, mida keskkomitee sõjawäeosakonnaks tuleb nimetada. Tuletame meeles, et partei keskkontroll - komisjon ja töölis-talurahwa inspeksioon parteiaparadi ja nõukogude aparadi selles osas ühte liidawad.

„Kuidas võib parteiasutused nõukogude omadega ühte liita? Kas ei ole siin midagi lubamatut?“

„... Miks siis tõesti ühed teistega mitte ühendada, kui seda asja kasud nõuawad!“

Nõnda wastas sm. Leenin neile, kes keskkontroll - komisjoni ja töölis-talurahwa inspeksiooni kokkuliitmist ka õigeks ei pidanud. Kas ei taha lendleht ka sm. Leeninit „partei ja nõukogude ühtlustamises“ süüdistada, seda enam, et sm. Leenin samas kirjutuses otsekohe seletas, et poliitiline büroo ka nõukogudewalitsuse asjadega tegemist teeb?...

Kordan, et sm. Pöögelmann ega mina ei arutanud siis partei ja nõukogude asutuste kokkuliitmise küsimust, waid kaitsesime ainult aabitsalikkude töde, et nõukogudewalitsust ja kogu nõukogudeaparaati ei tohi partei — oma isa ja ema — küljest lahti kiskuda.

Kas ei ole lendlehe tegijad ka selle süüdistusega raskelt — laatsakile kukkunud?

EKP ja ametiühisused

Selle asja kohta kuuleme lendlehest järgmist:

„Tosno lauawabrikus oli 1923—25. aastatel töölistel waljusti keelatud ametiühisustesse astuda (T. lauawabrik oli EKP keskkomitee Wene-maa büroo käes eksploateerida). Eestis

ei tunnistanud ametiühisusi 1918-19. aastatel, olgugi, et neid juhtisid töö-lised-kommunistid. 1919. a. EKP keskkomitee poolt wäljaantud lendlehes nimetati ametiühisusi paindlasteks asutusteks ja nõuti nende laialiajamist. 1918. a. boikoteeris partei komitee ametiühisuste häälkandjat „Töö Häält“. Kommunistid-ametiühisuslased olid sunnitud häälkandja tehnilist toimetust andma sotsiaal-rewolutsionääri Kärneri kätte jne.

Kõik need tõelused lasewad paista, et Anwelti grupp ei pannud mingisugust rõhku ametiühisuste peale...“

Sellele „asjaloole“ wastame ainult tõsiasjadega.

1) Tosno lauawabrikus töötas artell. Kus suured N.-Liidu elu-olu tundjad, kes isewärki põrandaalustes lendlehtedes „leninismi“ õpetawad, teada wõiwadki, et N.-Liidus artelli liikmed ametiühisustest osa wõtta ei saa.

2) Kuidas see kokku hakkab: Partei ei tunnistanud ametiühisusi, ent... töölised-kommunistid juhtisid ühisusi? Wõi tahab lendwärg sellega õelda, et EKP üks käsi ametiühisusi juhtis, teine neid aga laiali ajas? Kogu selle aja, mil rewolutsiooniline tööliikumine Eestis olemas olnud, seisis meie enamline organisatsioon ametiühisustes juhtiwalt kohal. Juba 1907. a. konwerents Terijõel tunnistas ametiühisused „sotsialismi kooliks“. 1917. a., kui ametiühisused hulgalise ulatuse said, olid nad peaaegu wiimseini (wäljarwatud mõni poolproletaarlaste — kontoriteenijate, äriteenijate jne — ühisuseke) enamline organisatsiooni juhtimise all. 1918. a. sügisest peale, kui ametiühisused pärast Saksa okkupatsiooni jälle ellu kutsuti, olid töölise ametiühisused jälle enamliste ja enamlastele kaasatundwate proletaarlaste juhtida. Kõige paremini näitas seda 1919. a. ärapeetud ametiühisuste kongress, mis tuntud weretõõga Isborski lõppes. Ainult jaburdajad wõiwad sonida ametiühisuste eitamisest EKP ridades. Kus, millal see oli? Miks ei too nimeta

„ajaloolased“ mõnegi sõna üleskutsest ära, kus ametiühisused „laiali aetud“?

3) Ainult imewad lapsed Eestis ei tea, et „Töö Hää!“ tegelikult meie partei häälekandja oli. Tegelikult toimetajaks oli selleaegne sots.-rew. Kärner sellepärast, et keegi põrandaalune muidugi awalikus toimetuses töötada ei wõinud, legaalselt kommunistlist ajakirjanikku aga siis Eestis leida polnud. Nõnda on teistelgi kordadel tulnud „pahempoolseid“ sotse ära kasutada, sest et omal ajal nad kommunistidega teatud maa kaasas käisid (Gustawson, Joonas j.t.).

4) Missugust rõhku pani „Anwelti grupp“ ametiühisuste peale, näitab asjalu, et Eesti üks wähestest maadest oli, kus mitme aasta jooksul (kuni 1924. a. rüüstamiseni, mil ametiühisused ära häwitati) ühisused Punasesse Ametiühisuste Internatsionaali kuulusid ja üle 60 prots. kõigist tööstustöolistest ühisustesse oli organiseeritud. Ja praegugi — wördlemisi pika aja wältel tehtud rewolutsioonilise kaswatustöö tagajärjel — on pahempoolne (kommunistiline) tiib ametiühisustes nõnda tugew, et kõigest kägistamisest hoolimata pea kõik tööstustöolistest ühisused sotside kesknõukogu ja Amsterdami wastu on.

Mis jääb siis sellest haledast süüdistusest õige järele?

Maa- ja talurahwa küsimus

See küsimus on sm. Palwadre ja teiste „wastarindlaste“ tulisem ratsahobune olnud, kelle turjal mitu kümme waenulist wiiru on ümber EKP keskkomitee kihutatud. „Talurahwa küsimuse alahindamine“, „talurahwa sunniwiisi kommuunasse ajamine“, „trotsistlik seisukoht“ jne jne — nõnda on smd Palwadred ja Petersonid „aitanud“ EKP-l talurahwa poolehoidu wõita.

Käesolew lendleht kannab meile sellelt alalt järgmise loo ette:

„Eesti töörahwa kommuuna ajal oli hüüdsõnaks: „Kuulipritsi abil kommuunasse“. Selle walitsuse poolt

9. mail 1919. a. wäljaantud määruses ütlebki järgmist: „Wähemaks põllumajanduse üksuseks maal on põllumajanduslikud (mõisa ja küla) kommuunad.“ See tähendab, et E. T. K. walitsus ei tunnistanud muud põllumajanduslikku üksust peale kommuuna. Et Eestis siiski suur arw popsnikke, wäiketalupoegi ning keskmikke on, siis seati oma määrusega nende wägise kommuunasse ajamine üles. Sarnane taktika ei aidanud Eestis tööliste wõitu mitte ainult kindlustada, kõnelemata selle maksmapanekust. E. T. K. walitsus lükkas eemale selle tööliklassi lähema liitlase ning ajas talupoegi töölisteklassi waenlaste ridadesse. Sellega on osaliselt seletataw ka E. T. K. langemine.“

Siin kordab lendleht (ühes Palwadre, Petersoni ja teiste „wastarindlastega“) seda kodanlise ajakirjanduse, sotside ja kogu iseseiswuse kamba sihilikku wõltsimist, mil ülesandeks oli, meie partei maapoliitika wastu talurahwast üles ajada. Nagu paljudes asjades „wastarinna“ tormijooksud kodanluse ja sotsidega käsikäes meie partei wastu sünniwad, nii on siin „ühine ideeline wäerind“ iseäranis silmatorkaw.

Tutwustame lugejat wäljawõtete abil (kirjutustest, ametlikkudest määrustest) sellega, missugune oli meie parteiorganisatsiooni ja üksikute wastutawate tegelaste tõelik waade maa- ja talurahwa küsimuse lahendamise peale.¹

1917. a. ilmus „Kiires“ ja hiljem eribrosshüüris nende ridade kirjutaja sulest artikkel „Maa rahwa kätte“. Seal joeme muuseas (lhk 14):

„Maa . . . jääb endistele wäike-
rentnikkudele maksuta tarwitada.

„Niisama jääwad wäiketalupidajad
(omanikud) oma kohtadele.

„Wäikepõllumehed kardawad, et
meie, sotsiaaldemokraadid, nende
käest kohad ära wõtame. Seda pole

¹ Kahjuks ei ole 1917. a. konwerentside otsuseid (kõiki) maaküsimuse asjus N.-Liidus saadawa!

tarwis karta. Wastupidi, meie anname neile kõik wõimalused oma elujärge inimlikult sisse seada . . .“

24. nowembril otsustas Eesti töörahwa ja sõjawäelaste nõukogu täidesaatekomitee:

„Kuni sellekohaste lähemate määruste wäljaandmiseni Eestis kõik rendimaksimine maa eest, mis wäljaspool linnade piirisid, seisma panna.

„Seisma panna ostusummade ja muude maade peal olewate (hüpotheegi) wõlgade tasumine.“

Need määrused andis täidesaatekomitee wälja seks, et ka rentnikke ning talupoegi-omanikke oma poole wõita wõi neid vähemalt kodanluse laagrist wälja kiskuda.

Ei pruugiks tähendadaagi, et täidesaatekomitee määrustes mitte ainust ei leidu, mis kuidagi wäike- ja kesktalunikkude maa ärawõtmise wõi „kommuunasse ajamise“ kohta käiks. Ja see on arusaadaw. Juba siis mõistsid meie partei tegelased, et talurahwa maaeraomandust rewolutsiooni ajal puutuda ei tohi seal, kus see eraomanduse mõiste juba küllalt sügawalt laialisematesse talurahwa hulkadesse on juurdunud. 1917. a. ilmus Wenemaal dekret kogu maa natsionaliseerimise kohta. See dekret käis ka Eesti, kui Wene wabariigi osa, kohta. Meie ei pidanud siis tarwilikuks mingit erietsust teha selle kohta, et talurahwa maaeraomandus Eestis puutumata jääb, kuid seletasime seda küsimust nõnda, et maa müümine, teise kätte rendile andmine, maa peale wõlgade tegemine jne ära on keelatud, kuna kohad nende omanikkude kätte jääwad. Seisukoht, et kapitalistlistel enam-arenenud maadel talurahwa maad rahwa omaks tunnistada (natsionaliseerida) kohane ei ole, wastab täiesti sellele, mis Komintern sm. Leenini ettepanekul 1920. a. omaks wõttis. Sm. Leenini teesides maaküsimuse kohta, mis II kongressil wastu wõeti, öeldakse (p. 4):

„Wõidulejõudnud proletariaat annab sellele kihile (kesktalupoegadele — J. A.) otsekohest kergendust ta olukorras, ära-

kaotades rendimaksu ja hüpothegid, andes tema kätte masinad ja kasutades põllumajanduseselektrifitseerimist. Wiivitamatust, täielikust eraomanduse ära kaotamisest proletariaarse wõimu poolt ei wõi suuremas osas kapitalistlistes maades juttugi olla.“

Selsamal seisukohal on nüüdne Kominterni programm.

Ka hiljem on meie partei nõnda talupoegade maaeraomanduse peale waadanud. 1924. a. enne ülestõusu, kirjutasin ma „Kommunistis“ (nr 5, 19. okt.) selle küsimuse kohta:

„Peaküsimus, mis isegi kõige wäiksemat talunikku proletariaarse rewolutsiooni nimetamisel elawusse ajab, on see, mis saab talukohtadega? Meil tuleb laiaades talurahwa hulkades selgitustööd jätkata, et klassiteadlik töörahwas, eesotsas kommunistlise parteiga, ei mõtlegi talurahwast wägiwaldselt „kommuunasse ajada“ wõi koguni temalt kohta ära wõtta. Tuleb teed leida, kuidas igale wäikemaapidajale ütelda, et rewolutsiooniline wõim ainult mõisasiidamed ja jagamata mõisad natsionaliseerib ning töörahwale (maatarahwale) annab; talude ärawõtmisest senistelt omanikkudelt wõib kõne olla niiwõrra, kuiwõrra üks ehk teine talunik sõjariistus wõitleb töörahwa wastu; sest enam kui arusaadaw, et töörahwahulkade wiha nende wastu pöörab, kes kurnamiswabariigi toetuseks püssid kätte haarawad. Tark meel ja mõistus ütleb tööliklassile, et neid talunikke puutuda ei tohi, kes mitte Pätsi-Sootsi-kindr. Tõnissoni walgekaardist osa ei wõta.

„Iga talunik, olgu tal koht ostepud ehk renditud, peab teadma, et tööliste ja talurahwa walitsus ei looda mitte selleks, et talurahwalt maad ära wõtta wõi tema olukorda raskemaks teha, waid selleks, et wäikemaapidajale maad juure anda, kui seda tarwis ja kus see wõimalik on, — selleks,

et rahapillamisele ja raiskamisele lõpp teha ja nii ka talurahwa seisukorda kergendada.“

Juba sellest on küllalt, et meie partei waadet pöörase „kommuunasse ajamise“ kohta selgeks teha. Kuid on ju terve rida teisi dokumente, kuidas meie kogu aja väikemajapidaja ja üldse talurahwa olukorra parandamist ja kogu maaküsimust käsitasime.

Maatameeste ja väikemaapidajate konverents tunnistas — meie partei juhtimisel 4. dets. 1917. a.:

„Wäikemaapidajatele tuleb mõisa-südametest enam eemalseiswatest maadest, niisama suurtalukohtadest maad juure anda, kui seda tarwis on.“ („Tööliline“, nr 121, 5. dets. 1917.)

Niisamasugune oli meie partei maa- ja talurahwa - poliitika ka Eesti töörahwa kommuuna ajal 1918-19. a. Meie panime kõigepealt kõik 1917-18. aastal nõukogude walitsuse ajal wäljaantud määrused maksma. Sellega hakkas maksma ka määrus maa ostumaksude, hüpotehgiwõlgade jne seismapanek. Muidugi ei ole „wastarinnal“ peale üldiste sõnakõlksude mitte ainust dokumenti ette tuua, kus E. T. K. walitsus wõi meie partei kas wõi talurahwa maaomanduse natsionaliseerimist, weel vähem talurahwa kommuunasse ajamist oleks tahtnud läbi wiia. Kuidas meie sel ajal talurahwa maaküsimust käsitasime, näitab muuseas minu broshüür „Töörahw wõimuwalitsuse kindlustamisest“.

Näidates, et mõisaproletariaat mõisade tükeldamise wastu on, et mõisade tükeldamine maaproletariaadi ilma maata jätab, et meie juba sellepärast mõisade jaotamise poolt ei ole, kirjutasin ma (lhk 33):

„Kuid hoopis keerulisem on asi wäike- ja kesktaludega. Nende kommuunadeksmuutmise on arusaadawalt sellepärast raskem, et siin mitte tuhande mõisnikuga, waid mõne kümnetuhande talupidajaga tegemist on.

„... Sellepärast tuleb meil tahes ehk tahtmata talukohad mõneks ajaks eraettewõtetena järele jätta. Esialgu

annawad mõisad töörahwawalitsusele niipalju tööd, et tegelasi talude ühismajapidamise korraldamiseks ei jätku. Weel enam: Kui põlluteadlaste puudust ja tegewuswõimuliste kommuunistide arwu silmas pidada, peab tunnistama, et algul isegi mõisamajapidamiste korraspidamistega määratud raskusi tuleb. Wõib olla, esimestel aegadel suudab nõukogudewõim ainult osa mõisad korralikkude kommuunadena sisse seada.

„Aga kui kommunistiline partei talupidajad algul „iseseiswaks“ jätab, ometi ei tähenda see, et partei oma programmi teostamisest lahti ütleb. Kõik kommunistide püüe peab selle poole sihitud olema, et wõimalikult lühikese aja jooksul ka talupidajad ühiskondlise töö¹ juure jõuaksid.

„Siin tuleb parteil kahe-suguseid abinõusid tarwitada.

„Ühelt poolt peab kihutustööd ja kommunismi õpetuse laialilaotamist külades korraldama...“

„Peasi ei ole aga külades mitte kihutustöö sõnadega. Tagurline, kitsa silmaringiga talupidaja peab tegelikult nägema, et tal kommuunas töötada kasulik on. Just sellepoole peab kommunistiline walitsus oma poliitikat juhtima.“

„Kihutustöö“, „kommunismi õpetuse laialilaotamine“ ja „tegelik näitamine“ talupojale, et ühispõllupidamine kasulik on kui individuaalne, — see on siis „kuulipritsidega kommuunasse ajamine“!

Et meie selleaegseid arutusi mõista, peab oskama, peab tahtma ennast neisse oludesse, sellesse ajajärku tagasi asetada. Siis, kui weel pikema ajajärgu kogemusi ei olnud, näisid kõik tähtjad palju lühemad. Siis, mil me iga silmapilk rewolutsiooni puhkemist Läänes ootasime, paistis meile ka wäikekoodanlise olluse, sealhulgas talurahwa, ärawõitmise (muidugi mitte kuulipritsi waid majanduspoliitiliste sammude abil)

¹ Tähebndab muidugi: ühiskondlilisele põllumajapidamisele...“

palju kergem. Peaasi aga — siis oli Eesti küla veel hoopis teine kui praegu. Peaaegu pool maapinda seisis koos mõisadest, mida võimalik oleks olnud, nagu 1917-18. a. (enne okupatsiooni) nõukogude mõisadeks (selleaegse nime-tuse järele — kommuunadeks) muuta. Siis oli ka kesktalurahwa kaal hoopis teine kui praeguses Eesti külas.

„Wastasrindlased“, kes ultra - õigeusklikud leninistid tahawad olla, ei jaksa just sellest aru saada, et Eesti küla tõesti kuidagi Wenemaa külaga ühele astmele panna ei saa. Peawahed olid: Wenemaal oli talurahwa maaera-omandus waewalt märgatawal kujul olemas, Eestis aga oli talumaade, ise-ärani kesktalukohtade enamus „päris-omanduseks ostetud“. Wenemaal läks talurahwas peaaegu terwelt oktoobri-rewolutsiooni ajal ühes proletariaadiga mõisnikkude wastu, Eestis oli omanikkudekiht (see täh. suur enamus talumaade pidajatest, kelle hulgas wähe rentnikke oli) paremal korral erapoletu, enamasti aga waenuline proletaarse re- wolutsiooni wastu. Seda teab igaüks, kes sel ajal Eestis tõesti talurahwaga kokku puutus.

Edasi, see talunikkude kiht, mida meie Eestis kesktalunikkudeks nime- tame, on palju suurema majapidami- sega kui Wenes, tarwitab sagedasti alalist palgalist tööjõudu (kui peremehel täiskaswanud poegi-tütreid pole). Sm. Lenin arwab teesides maaküsi- muse kohta (Kominterni II kongressil) kesktalunikkude hulka Saksamaal neid, kel 5—10 hektari maad on. Meie kesk- talunikul on maad rohkem. See on nõndanimetatud kahehobusekohamees, kel mõnikord 3—4 hobust (noortega kokku), 5—10 karilooma jne. Pärast mõisade jagamist kaswas kesktalunik- kude arw palju suuremaks, kuna jõudude wahekord külas üldse teiseks muutus.¹

Ja siis asjaolu, mida kuidagi unu- tada ei tohi: Wene külas puudusid

suured, eeskujulikud mõisamajapida- mised sel määral, nagu nad olid Eestis, puudus wähegi wäljaarenenud põllutöölaliste-kiht, maaprole- tariaat. Ainult poliitiliselt pime saab Eesti ja Wene selleaegse küla wahed maha salata.

Täiesti arusaadaw, et 1917—19. a. Eestis wõimalus oli kiiremalt sotsialist- lise küla juure wälja jõuda kui (sel ajal) Wenes oli ehk nüüdses Eestis rewolutsiooni korral oleks. Sest suured mõisamaapidamised oleks kirjaoskaja põllutöölise suutnud kaunis hea eduga nõukogudemõisadeks muuta. Aga niisugune suur ühismajapidamiste hulk oleks kogu küla arenemise peale süga- wat mõju awaldanud. Mitte keegi muu kui sm. Lenin leidis, et Eestis wõrd- lemisi kiireks sotsialismi arendamiseks maal kenad eeltingimised on.

Ka kesktaluniku kaal oli sel ajal wäiksem ja tema tähtsus mitte nõnda otsustaw kui praeguses Eesti külas, kus rewolutsiooni wõidu järel wõrdlemisi õige pikkamisi võimalik on sotsialis- mile jõuda. 1917. a. ja ka 1918-19. a. arwestas meie partei sellega, et Eesti talunik-omanik oma enamuses prole- taarset rewolutsiooni ei toeta, suur osa neist aga selle wastu oli. 1917. a. oli meie parteil alaline wõitlus sots.-rewo- lutsionääridega selle pärast, missugu- seid talurahwakihte nõukogudest lasta osa wõtta. S.-r. hüüdsõna oli: wali- misõigus kõigile talupoegadele. Meie wormel oli: nõukogust wõiwad osa wõtta need, kes palgalist tööjõudu ei tarwita. Ma arwan, kaugemale minna oli täiesti wõimata: meil oli waja nõu- kõgusid proletaarse rewolutsiooni tege- miseks, mitte rewolutsiooni juures kõhk- lemiseks wõi koguni tema wastu wõit- lemiseks, mida kahehobusekohamees- telt ja üldse omanikkudelt oodata oli.

Eesti nõukogudewalitsuse määrustes jäi walimisõigus lähemalt äramäärata. 1917. a. ja 1918. aasta algul wõtsid nõukogudest osa ka wäiketalunikud, rentnikud jne, kuna talunikud, kellel palgatud töölised olid, üldiselt nõuko- gudest eemal olid. Kodusõja ajal 1919. aastal oli E. T. K. walitsus sunnitud

¹ EKP. 1926. a. konwerentsi teesides maa- küsimuse kohta arwatakse Eestis umbes 17% asunikka ja popse, 15% wäiketalunikke (keh- waid), 44% kesktalunikke ja 24% suurtalusid kõigi talude üldarwust.

maakonna ja walla (kihelkonna) nõukogude (täidesaatekomiteede) nimetamisele minema, nagu seda sõjarewolutsiooniliste komiteedega tehti. Wast oleks parem olnudki neid komiteesid sel ajajärgul just sõjarevolutsiooni komiteedeks nimetada. Kohtadel (wallas, kihelkonnas) oli kawatus nõuandwa õigusega komiteed luua walla töolistest, popsidest jne. Kahtlemata oleks tulnud rewolutsiooni wõidu korral laialisemad talurahwa-kihid nõukogudesse tõmmata, sest muidugi ei oleks pärast otstarbekohane olnud wäiketalunikke ilma nõukogude walimisõigusega jätta.¹

Lendleht toob wõltsides, nagu ikka, lause ära mõisa- ja külakommuunade kohta. 9. mail 1919. a. wäljaantud otsuses (walitsusasutuste esialgses korralduses) loeme:

„Wähemaks majanduslikuks üksuseks maal on põllumajanduslikud (mõisa- ja küla-) kommuunad. Nende eesotsas seisab walitsuse (kihelkonnas) nõukogu majanduswalitsuse poolt nimetatud wastutaw juhataja, kellele kommuuna liikmete hulgast nende üleüldisel koosolekul 3-liikmeline nõuandew komitee abiks walitakse.

„Märkus. Külakommuunades wõiwad nendesse komiteedesse walida ja walitud saada ka endised perekohad ja nende perekonna liikmed, kui nad wabatahtlikult kommuuna liikmeks on astunud ja mitte nõukogu walitsuse wastu ei tööta.“

Millest on siin kõne? Neist ühis-põllupidamistest, mis parunite mõisadest ja külades loodud. Külas nimelt äräpõgenenud hallparunite ja wabatahtlikult ühinenud vähemate talupoegade

¹ Minu brosshüüris „Töörahwa wõimuwalitsuse kindlustamisest“ on nimelt see wiga, et ma niisuguse kitsa walimisõiguse, mis minu meelest Eestis kodusõja ajal (proletaarse rewolutsiooni ajal) oludele wastas, ka edaspidi kohaseks pidasin. Olgu ainult tähendatud, et see brosshüüri mitte partei ja walitsuse seisukohta ei awaldanud, waid isiklik waade oli. Nagu tähendasin, jäi ametlik otsus walimisõiguse kohta tegemata.

maadel loodud kommuunadest. Mõned niisugused äräpõgenenud hallparunite taludest kommuunad olid Wõru- ja Petserimaal 1919. a. tekkimas; mõnedes töötati juba punawäe abil, kuna nad hiljem taganemisel tuli maha jätta. Täiesti selge on, et ülemaaltoodud määruses ei ole jutt mitte talunikkude kommuunasse ajamisest, waid neist põllumajandus-üksustest, mis nõukogude walitsuse käes. Seda näitab kogu määruse sisu ja ka ette toodud punkt. „Walitsusasutuste esialgses korralduses“ ei arutatud muidugi mitte ega ei wõidudki arutada eramajapidamiste küsimust. Siin ei wõinud ka kõnet olla talurahwa majapidamistest. Oleks muidugi enam kui pöörane arwata, et E. T. K. walitsus nõnda lapsik oli ja arwata wõis, et selle määrusega kõik kümned tuhanded talud korruga ära aurawad ja nende pidajad ning omanikud — kommuunasse kaowad! Talusid „mitte tunnistada“, neid olemataks pidada ei saanud terwe aruga inimene, sest et nad tõesti olemas olid. Ja niisugust „mitte-tunnistamist“ wõiwad siit määrusest wälja tuhnida ainult liigtargad — professorid.

Muidugi on teine asi, kas see nimetus (kommuuna) kohane oli. Wast oleks ehk kohasem olnud neid ühis-majapidamisi teisiti nimetada, näiteks nõukogude põllumajapidamisteks. Kuid sel ajal kandis Peterburi linna majapidamine kommuuna nime. Weel wiimsete aastateni oli Karjala Töökommuun. Ometi ei tähendanud need nimetused kuskil mingit wägiwaldset kommuunasse ajamist.¹

¹ Paljudel on teada, kust see „wastarinna“ lentsõna „kuulipildujaga kommuunasse ajamisest“ on ilmale tulnud. See oli Luuga parteikonwerentsil, 1919. a. kewadel, kus E. T. Kommuunawalitsuse põllumajanduse osakonna tegelane sm. Kippar (sai 1919. a. surma) seda sõna (kuulipriit) nende talupidajate kohta tarwitas, kes mitte ei taha kommuunasse ühineda, kui küla suur enamus kommuunat luua tahab. Sellele waidlesid kõik wastutawad tegelased konwerentsil wastu. Sm. Kippar seletas siis, et ta seda mitte otsekohesest mõistest ei tarwitanud, waid piltlikult selle all surwet mõtles tõrkujate üksikute talupoegade wastu, kes kommuunat ei taha lasta teostada. — Igatahes ei

Aga peaasi ei ole mitte wormilistes asjades, mida nüüdsete prilliklaaside läbi nii wõi teisiti wõib seletada, kui pealegi niipalju andi on unenäosonimisteks, nagu lendlehe autoritel. Kõige tähtsam on see, kuidas maatöölised, pisi- ja kesktalunikud meie partei poliitikat Eestis hindasid. Ei ole sugugi liialdatud, kui ütelda, et 1917. a. isegi kesktalunikud - rentnikud meiega kaasa tulid. Seda näitawad Wenemaa asutawa kogu walimise tagajärjed; siis saime meie waldades tihti rohkem hääli, kui seal töölisi, kantnikke ja teisi pisitalunikke oli. Kogu Eestis anti meie partei poolt 40 protsenti kogu häälest, Wirumaal näit. pisut üle 50 protsendi. 1918-19. a. (E. T. Kommuuna aja) kohta on meil huwitaw dokument ühe „wastarindlase“ sulest, kus talurahwa ja üldse maatöörahwaga waadet meie maapoliitika kohta käsitatakse. Ma mõtlen sm. Petersoni, kes oma brosshüüris „Eesti Töörahwaga Kommuun“, ometi, peaks arwama, mitte kogemata järgmiselt ei kirjuta:

„Missuguseid tegelikke tagajärgi selles töös (põllumajanduse organiseerimises) saawutati? Töö tagajärgi oli õige raske kokku wõtta, sest ajutine töö, mis iialgi mitte kusagil maakonnas üle 3 kuu ei wältnud ja mis pealegi tihti wäerinna ligiduses, andis alguses õige pisitillukesi tagajärgi. Üks on aga kindel, et maatameeste poolehoid oli igalpool selle maapoliitika poolt. Isegi awalikult leidis ta poolehoidu waesemate ja keskmiste talupoegade hulgas.“ (Lhk 49).¹

Ma arwan, kui sm. P. Peterson oma brosshüüris, mis selleks ilmale sünnitatu, et E. T. Kommuuna juhtiwate tegelaste selleaegset tegewust kõiksuguste ekslikkude kallakute kuhjaks tembel-

ole sel ütelusel midagi ühist E. T. K. walitsusega ega saa wiimast kuidagi wastutawaks teha üksikute sm. wääratuste eest. Seda kõike teab wäga hästi „wastarind“, kui ta seda aga siiski ikka ja ikka jälle korrates ette toob, siis näitab see ainult kuiwõrd tal kõik wähegi asjalikud andmed süüdistuseks puuduwad.

¹ Jäme kiri minu poolt. J. A.

dada, ometi niisuguse otsuse talurahwa küsimuses on sunnitud andma, siis peab tunnistama, et E. T. Kommuunas selle asjaga tõesti mitte lood wäga halwad ei olnud...¹

Maa- ja talurahwa küsimuse lahendamine ei sündinud ju Eestis mitte iseseiswalt, waid Wenemaa enamlastepartei põhimõtete ja direktiivide järele, kusjuures muidugi kohalisi iseäraldusi silmas peeti. Sm. Lenin, keda Eesti nõukogudewõimuga parteiorganisatsiooni esitajad 1917-18. aastatel enam kui korra maa- ja talurahwapoliitika põhiküsimuste üle informeerisid, tunnistas selle liini õigeks, millest ülewalpool kõne oli. Olles küllalt hästi maaküsimuse lahendamise üle Eestis informeeritud, ütles ta oma kõnes nõukogude 3. kongressil:

„Pole ainustki sotsialisti, seltsimehed, kes ei tunnistaks seda silmanähtawat tõtt, et sotsialismi ja kapitalismi wahel on pikk proletariaadi diktatuuri, enam ehk wähem raske ülemineku - ajajärk ja et selle ajajärgu kuju oleneb sellest, kas üle-

¹ „Wastarindlastel“ on talurahwa asjus ekslik kallak, nimelt wõimujagamise küsimuses, mille poolt EKP küll kunagi pole olnud. Enam kui kord on „wastarindlased“ kallakut awaldanud liig suure „liidu“ poole talurahwaga, kus töölisklassi diktatuur ära kaob. Toon näite J. Palwadre kirjutusest „Eesti töörahwaga Wenemaal“ (waata „Kolmaastat“, Peterburis, 1920). Seal (weerg 19) loeme:

„Nõukogudewabariigi aluseks, täteõigusliks kodanikeks on tunnistatud keh- ja kesktalupoeg, kes walitsuselt kaitset leiawad ja ise walitsejaks on... Oma enamuses Eesti asunik... kuulub kesktalupoja hulka ja seega on ta tunnistatud walitsewaks kihiks...“ Ja edasi lhk 20: „Poliitiliselt kui walitsew klass, ei wõi tal poliitilist wastolu olla, waid neid õigusid on ainult waja tarwitada. On tarwis siilikerast lahti rabeleda ja walitsusest osa wõtta... Walitsusest osawõttes saab ta ka seda tunda, mis ülesanded on asunikul“ jne.

Sõnaga, N.-Liidus walitseb kaks klassi — proletariaat ja talurahwas, nimelt pealegi kesktalunik. Mis to olenes? Missugune leninism seda õpetab?

N.-Liidus on ainus walitsew klass — töölisklass, kes end toetab kehvale talurahwale ja kes liidus on kesktalurahwaga, mitte rohkem.

kaalus on väike- või suuromandus, madal ehk kõrge kultuur. Arusaadav, et sotsialismile üleminek Eestimaal, sellel väikesel maal, kus kõik rahwas kirjaoskaja on, maal, mis koos seisab suurtest põllumajapidamistest, ei saa sarnane olla üleminekuga sotsialismile maal, mis on peajasjalikult väikekodanline, nagu on Wenemaa. Sellega on tarwis arvestada."

Tuleb välja, et mitte ainult Pöögelmani, Anwelti ja kogu selle „grupi“, see on — EKP keskkomitee arust „Eesti ei ole Wenemaa“, vaid et nõnda arwas ka sm. Lenin. See on niisugune algtõde, nii iseendast mõistetaw, et ainult mehed seda ei märka, kes üksikuid lauseid ja pooli lauseid armastawad teiste kirjutustest välja rebida ning siis oma sügawmõtteliste näputunnistuste najal targutawad olematutest asjadest.

* * *

Ma arwan, et me läbi waadanud oleme põhiküsimused, mille kallal „wastarindlased“ mitu aastat on haukunud ja mis kõige paksemaks kohaks tahawad olla tühjas kestas, millele „põrandaalused“ nimeks on pannud „Meie lahkumineku“. Nende tähtsamate küsimuste selgitamisega oleme põhijoontes wastanud kogu lendlehele. Mis seal weel järel jääb, on iseendast juba nõnda tähtsuseta ehk ennem juba kirjutamise ja selgitamise aineks olnud, et selle juures siin peatada üleliigne ja asjata paberiraiskamine oleks. Wõi tasub end üldse ära waew, et peatada kõigi nende kukerkuutide juures, mida tõsiasjad selles lendlehes ehk mõnedes J. Palwadre ja P. Petersoni kirjutustes lasewad? Kui lendleht näiteks talle omase „julgusega“ seletab, sm. Pöögelmani olla 1919. a. „tõendanud, et rewolutsioonil on lõpp“, — millega niisugust „ajaloolist tõde“ ümber lükata? Meil on ju nii sellest kui ka endisest ja pärastisest ajast w a s t u p i d i s e d tõendused olemas kümnete ja sadade artiklite ning kõnede näol, kus sm. Pöögelmani ikka ja ikka on rewolutsioonilist tuld proletariaadis

õhutanud, proletarse rewolutsiooni paratamatust näidanud. Wõi kas on arutamise wäärt targaniline tõendus: „tööliiklass ei ole paanikalik, ei ole käremeelne, waid rahuline“, kusjuures meile, EKP keskkomitee liigetele, paanikat, käremeelsust ja rahulise meele puudumist süüks pannakse? Niisugusest „marksistlik-leninistlikust“ seisukohast „waadatuna“ tehakse tööliiklass sarnaseks Israeli jumalaga, kes olnud pika meelega ja rikas heldusest. Ehk kas on waja wastata näägutamisele ühtlase elamisraha asjus? See oli üks sõjakommunisti aja, nälja aja, otsekohese tormijooksu aja sammudest. E.T. Kommunaas makseti palk kahe kategooria, kahe määra järele — nüüdse N.-Liidus makswa poolteistkümne palgaastme asemel. Mõtelge, missugune kuritegu, mille pärast rewolutsioon Eestis hukka aeti! Olgu nimetatud, et sel ajal smd. Kilaspead ja teised „wastarindlased“ kõige ägedamad ühesuguse palgamäära pooldajad olid.

„Anwelt ütles, et — „mass on sült“, Anwelt kardab demokraatiat, Pöögelman ei saa aru walmistamise tähtsusest, waid seab esimesele kohale jaotamise, „kartulite kaitsmine“ (?!), „tollipiirid Eesti ja Wenemaa wahel“ see on — waba kaubawedamise, see on spekulierimise keeld, nagu oli Nõuk. Wenemaal igas maanurgas, igas maakonna piiril kodusõja ajal) jne, jne, jne, — kõige selle kohta pean ma üleliigseks siin wastama hakata. Ma arwan, lendlehelipakas on niipalju igale klassiteadlikule proletarlasemale läbipaistwaid pärleid „wastarinna“ poolt kokku kuhjatud, et neid sõeluda ainult lugeja tähelepanu kurjasti tarwimine ja meie väljaannete ruumi otsekohene raiskamine oleks. Wõi peame meie siin l. dets. ülestõusu asja arutama hakkama? Põhijoontes on selle kohta kõik, mis nüüdsel ajal wõimalik awalikult ütelda, ära öeldud 1925. a. „Klassiwoitluse“ numbrites. Need kirjutused, need wigadenäitamised, mis sealt leida wõib, ei rahulda mõnda „leninismi professorit“. Aga waewalt suudab neid rahuldada ükski wäide, mis ei sobi „wastarinna“ unenägedega.

Lõpuks ei saa ühe asja peale tähelepanu juhtimata jätta.

Meie kommunistlikes parteides on wiisiks, et parteiseltsimehed parteiseltsimeesteks jäävad ja teineteist nõnda nimetavad ka kõige terawama waeluse puhul. Kommunistid ei ole mitte papid, kes wariseerlikult palwesõnu ja „waikseid“, andlikke needmisi poole häälega pomisewad; nad on wõitlejad, kes ka „lahingus“, mis metallist sõjariistu ei nõua, kõige tulisemalt ja kirgulisemalt oma waadete ja seisukoha eest wälja astuwad. Aga teatud piir peab sellele terawusele jääma, kõnelemata aususest tsiteerimises ja teise mõtete edasiandmises. Kuidas niisuguse lendlemeeste aususega lugu on, nägime ülewaltpool. Kuid ka seltsimeeste-wahelist läbikäimisewiisi ei tunnista nemad. Nad ei nimeta EKP tegelasi kordagi oma seltsimeesteks. See on ka oma jagu — iseloomulik. See tähendab, et meil lendlehetegijates mitte seltsimehi näha ei tule, waid et lendlehe autorid tõesti inimesed on, kes endid EKP waenlasteks peawad ja kes — tarwitades moonutamist, wõltsimist — kõigi abinõudega t a h a w a d meie partei waenlaste ridades seista.

Kas on tarwis pead murda selle kallal, kuidas niisugune „arwustamine“ Eesti töörahvast „aitab“ tema klassiwaenlastest jagu saada? Niisuguseid Eesti tööliklassi päästjaid oleme näinud igal ajajärgul ja igasuguses rüüs. 1912—13. a. kandsid nad „Tallinna klassiteadliste tööliste“ nimetust ja wehkleid Konstantin Pätsi leeris rewolutsioonilise tööliikumise wastu. 1918. a. teeb sm. Wöölmann abitu ja õnetu katse wõidelda sotside ja sots.-rewolutsionääride killas enamlike partei wastu proletariaadi diktatuuri ja kodanlike demokraatia (ehk selleaegsetes oludes — walge terrori) asjus. 1919—24. aastatel pühendasid smd. Palwadre, Peterson j.t. „Edasi“ weergusid wäga „tänuwäärilikule“ ülesandele, et EKP tegelasi trotskistidena, blankistidena ja talurahwaõgijatena näidata. Umbes samal ajal näewad waewa Eesti isesotsid — Gustawson, Piiskar ja kamp, kes endid poole häälega kom-

munistideks nimetawad, et Eesti töölisi ajada EKP wastu, kes töölisi asjata, ebaajakohaselt wõitlusse kihutawad, seega mõtteta ohwreid sünnitades. Nüüd on lendlehes, kus autorid endil mingit wastutust ei tunne, sest et nad seal aralt oma nime maha salgawad, punkt neile sotskommunistide lõksutustele taha pandud: EKP pole mitte enam ega wähem kui kontrrewolutsiooniliseks organisatsiooniks kirjutatud!

Niisuguste „kommunistide“, „marksistide“, „leninistide“ (wõi kuidas nad endid ka ei nimetaks) kohta ei saa Eesti proletaarlane teisiti kui ütelda:

„Päästke meid niisuguste sõprade käest, oma waenlastega saame ise hakkama.“

J. A.

LISA

Tööliste lehed ja „tööliste sõbrad“¹

Iga maa sotsialistlike liikumise ajalugu jutustab, et seal wahetewahel juhtumisi ette on tulnud, kus töölisteparteil enese ja oma põhimõtete ja kodanlikes lehtedes kaastöötajate endiste sotsialistide ja nende kirjutuste wahel kindlat piirjoont tõmmata tuli. Ilma selleta ei saa läbi. Kui töölisteliikumine omale kuskil maal juba kodanikuõigused kätte on wõitnud, kui sotsialismist juba laiemates rahwa ringkondades rääkima hakatakse, leidub ka kohe ärimehi, kes sellega oma kasude kohaselt ka kohe walmis on hangeldama. Kaup on kaup, ja kui temal aga ostjaid on, küll siis seppasid leidub, kes teda müügi jaoks taowad.

Ja nõnda see juba on, et kõigele, mis teistel maadel juba läbi elatud, ka meie „kallis Eesti“ tasapisi järel sõrgib. Omal ajal leidis tark Tartu Jaan, et keegi tont sotsialismi kuuewoodri wahel kusa-gilt wõõrsilt meie „wäikse rahwa“ sekka oli wedanud. Olgu kuidas oli, anname õiguse kas wõi Jaanile, ehk see küll Jaani ülesleidus ei ole, sest teised Jaanid jutustasid seda oma rahwastele täpisealt niisama, mõnigi hea aasta

¹ „Uus Ilm“, nr 14, 1914.

enne meie Jaani — kuid töbi oli väga külgehakkaw ja „wõõramaa taim“ ajab Maarjamaa mullas üsna lopsakalt idusid. Noh, see asjaolu äri-meeste kassisilmade eest kaua warjul ei wõinud seista, ja warstigi ilmusid nad sinna põllule lõikama, kuhu ise peale umbrohu midagi polnud külwanud. Wene walitsuse raske surweabinõud, mis kodumaa tööliste isetegewuse wõimaluse väga kitsasse raami suruwad, on weeks nende saagi-ahnete möldrite weskitele.

Üks niisugustest saagiküttide kiskjamatest perekondadest on „Ühiselu“ kompani lehtede ümber kogunud. Keda aga selles kirjus awantüristide salkonnas ei leidu! Seal on igat sorti lahkimise spetsialistisi: „Eesti Ameerika“ ülesleidja hr. Päts, auwäärt pangapuhastajate paar A. Janson ja Jaakson, habemenoa ordu rüütel Klement, laiade taskutega linnapea Lender jne, jne. Neile „suurtele“ spekulantidele järgneb terve rida palgalisi kannupoissa, nende hulgas ka endised sotsialistid Kastra, Weiler ja Laamann. Wiimaste kohta tahamegi mõne tähenduse teha.

Muidugi on see Ameerika seltsimeestele teada, et Narwa töölistelehed kohe sündimisest saadik „Tallinna Teatajaga“ nugade peale sattusid. Täitsa loomulik lugu, sest õige töölistelehe kohus on kodanliste taskukunstkikkude ja suure suuga „rahwameeste“ kriukaid paljastada. Et teadwuslistel töölistel mingisugust sugulust „Tall. Teatajaga“ ei mõinud olla, selle kohta häwitab wiimasegi ülewaltoodud „T. T.“ juhtiwate jõudude nimekiri täpini ära. Jääb küsida, kuidas need „endised“ seltsimehed sinna kirju karja sekka trehwasid? Asi on lihtne. Wahetewahel komeetidena ilmunud ja jälle kaduma läinud sotsialistilised lehed harjutasid mõnda kirjannikku tööliste huwidest kirjutama. Nii sama andsid nad wõimaluse mõnele lajema teadmisega töölisele ajakirjanduses tööd otsida. Lehed ilmusid ja kadusid, aga inimesed jäid ikka alles kõigil oma igapäewaste soowidega ja tarwidustega. Ja et meil kehaehituses üks aparat on, mida kõhuks nimetatakse ja mille täitmise pärast meie orjama

peame, siis ei pääse ka kõige ideaalsemad sulemehed selle proosaliku küsimuse raudpihtide wahelt. Nõnda sündiski et meie Eesti haikala-isuga äri-meeste ja „endiste“ sotsialistide wahel järgmine leping tehti. Äri-mehed ütlesid: „Meie tahame lehti wälja anda, mille lugejate suur enamus töölistes peawad olema, aga need tahmaninad on sedawõrd oma klassiteadwuse kurjust täis, et nad meid enam teps ei usu, sellepärast maksame meie teile nii ja niipalju hõbeseekleid, mis eest teie meile ühe lehekülje „tööliste waimus“ peate toimetama.“ Selle peale wastasid „endised“ alandlikult: „Jah, härrad, meie oleme walms teid teenima.“ Aga rahwahulkade poole pöörates tegid nad waljuid kärarikkaid sõnu kodanlise ajakirjanduse äratarwitamisest selleks, et sotsialismi laiali laotada.

Aastad läksid mööda, tööliste ajakirjandus sündis uuesti ilmale.

Iga loogikalikult mõtleja inimene, isegi nende seast, kes „kodanlise ajakirjanduse äratarwitamisele“ kaasa tundsid, wõis järeldada, et nüüd enam sarnast äratarwitamist tarwis ei ole. Nüüd oleks pidanud kõik töölisteliikumisele kaasatundwad ajakirjanduslised jõud endid tööliste iseseiswa ajakirjanduse ümber koguma. Aga wõta näpust! Mitte asjata ei öelda: kelle leiba sööd, selle laulu laulad. Waewalt jõudis Narwa töölisteleht enese jalule upitada, kui endised sotsialistid ja praegused Pätsi leiwapätsi kugistajad temale päris ristisõjakäigu wälja kuulutasid. Huwitaw siin on weel see nähtus, et kuna töölisteleht „Ühiselu“ „ülemwürstide“ karutükka paljastas, neile peajasjalikult naha kallale kippus, wiimased ise sellest midagi wälja ei teinud, peale linnapea Lenderi ülbe katse, isewalitsuslise tiranilise kohtu kaudu oma kahtlast ausust päästa, — waid lasksid kannupoisid kõik „tööliste osakonna“ orelil registrid hüüdma panna sotsialistilise lehe salwamiseks ja mahategemiseks. Waat niisugust wilja kandis kodanliste lehtede „äratarwitamise“ poliitika Eestis, ja umbes samasugune ehk weel pahemgi on ta teistel rahwustel sel lool olnud.

Sarnasele olekule peab lõpp tulema. Meie ei või osawõtmatult pealt waadata, kuidas mõned isikud oma leiwaküsimuse pärast Eesti sotsialistilisele liikumisele kahju teewad! Meie ei või muidugi sinna parata, et üks ehk teine isik ühele või teisele kirjastuseärile oma suu ja sule ära müüb, kuid meie võime ja peame avalikult ütleva: keegi ei ole sarnaseid teadwuslise töolisteklasi mõtteawaldajateks usaldanud või wolitanud. Üksikut töolisteklasi liiget võib küll raha eest ära osta, kuid ialgi mitte terwet töolisteklasi tema marmorikindla põhimõtteliku alusega. Selle wastu on tugewamadki mehed oma hambad murdnud kui Pätsu kirju kompani.

Julgelt awaldan siin arwamist, et Ameerika Eesti tööliste täielt selle Hel-singi Eesti tööliste resolutsiooni osaga ühinewad, mis arutatud kokkupõrkamist puudutab ja järgmiselt käib:

„Mis puutuwad meile mehed, kes kodanliste waba- ja poolwabameelsete lehtede weergudel tööliste sõpradena esinewad ja meile tähtsa näoga seletada püüawad, mis meie on ja mis meie mitte ei ole? Kas peame oma tulewiku nende määrata jätma? Kas peame enesele tunnistuse andma, et meie ise midagi otsustada ei või? Ei, meie eneste õlgadel seisab tulewikutee äramääramine, meie ise oleme oma tulewiku loojad. Sellepärast võib ainult meie eneste otsus ja sõna mõõduandew olla.“

Pittsburgh, 26. 3. 14.

Nicolai Janson

Ta wiimsetest filmapilkudest

3. augustil 1927 tapeti Tallinnas nuhkide poolt GKP wastutaw tegelane sm. M. Leiner. Tema tapmise kohta kirjutab meie Tallinnast tööline, kes juhtumisi seda lähidalt pealt näinud.

Oli hiline õhtu, wististi juba üle kella 11, kui pimedas kaks kaju M. Sõja uul. mööda, Kõpli uulitsa poolt tulles edasi liikusid.

Dorraga walgatas nende ees tuli mitmest elektri-tasulambist. Wõis pimedas mitut kaju märgata, kes eelmisele paarile — tulewalgusel oli näha et need meeste- ja naisterahwas olid, s.d. M. Leiner ja Dagj Wöel, nagu hiljem selgus — hüüdes: „Käed üles!“ tallale tungisid.

Kuid ei üks ega teine tõstnud käsi. Naisterahwas püüdis walgusejoast kõrwale põigata, mis aga korda ei läinud, sest wastutulijad tormasid rüüstal kallale; meesterahwas tõmbas taskust rewolvri, kuid ka temale tungiti järsku kallale. Tehtis rüüselmine, kuulbus paar wandešona, siis paar-kolm pauku. Leiner wäljus kofu ja langes pikali uulitsale. Teda walgustas taskulambiga nuustur. Teine, kes naisterahwast wõitu oli saanud ja teda kiwri hoidis, hüüdis midagi elektrilambiga nuhi poole (ei olnud sõnu dieti kuulda), mispeale wiimane talle käerataud andis. Kuna naisterahwast raudu pandi — lord või paar anti talle seejuures rüüstaga wastu nägu, tooreste sõimusõnade saatel muidugi — näis

et mahalangenud sm. Leiner ennast liigutama hakkas.

„Viigutab weel, kuradi raist!“ hüüdis juur-reswalwaja nuhk.

„Anna pähe!“ hüüdis teine, nähtawasti üks, kes Leinerilt haawata oli saanud ja teda Gediks hüüti.

Teine hüüdis: „Ära anna!“ aga enne juba kõlas uus pauk maaslamajale pähe, mispeale sealt tajane forin kuulbus. Enam ei lastud.

Üks nuhkidest lahkus salga hulgaft. Pisut hiljem kostis eemalt rewolvri pauk. Nuhid sattusid nähtawasti ärewusse. Wististi kardeti kallale tungimist. Kuulbus sõnu „kuradi kommunistidest!“ Kuid selgus et need nende euri laastafed olid, wististi teine salt, kes teist teed sm. Leinerit tabama oli saadetud. Seal hulgas oli ka üks naisterahwas.

Warsti sellepeale sõitis auto kohale. Auto tuled walgustasid sündmusekohta. Leineri furnuteha lamas kõhul, põiki üle uulitsa, jalad Oraniidi uul. poole. Ta kõrwal, pahe-mal pool, mustas suur weceloif. Tulewalgel tundsin ühe nuhkidest ära. See oli Berentsen.

Naisterahwas aeti autosse, mispeale see nuhkidega minema sõitis Warsti sõideti järele ka furnutehale. Uulits oli jälle pime ja wainne. Kurbmäng, mis oli kestnud ainult mõne minuti, oli rõwimud ühe tööstisteklassi parema wõitleja ja wiinud teise kuuks ajaks demokraatia trellide tahta.

Oktoobris ilmub
„Külwaja“ kirjastusel

LENINISMI AABITS

Kommunistilise Internatsionaali Eesti seksioon wäljaanne. Wastutaw toimetaja H. Pöögelmann

Riigiraamatukogu

КАЖДЫЙ ЧЛЕН СОЮЗА, КАЖДЫЙ РАБОЧИЙ-МЕТАЛЛИСТ,

КОНЕЧНО, ЗНАЕТ О ТОМ, ЧТО СОЮЗНЫЙ ЖУРНАЛ

„МЕТАЛЛИСТ“

С ПРИЛОЖЕНИЕМ ЖУРНАЛА

„ТЕХНИКА И МЕТАЛЛИСТ“

ПРЕДМЕТ ПЕРВОЙ НЕОБХОДИМОСТИ ДЛЯ КАЖДОГО МЕТАЛЛИСТА.

НО, МОЖЕТ БЫТЬ, НЕ ВСЕ НАПОМИНАЕМ!
ПОМНЯТ УСЛОВИЯ ПОДПИСКИ?

„МЕТАЛЛИСТ“ 1 мес. — 30 коп., 3 мес. — 90 коп., 6 мес. — 1 р. 75 к., год — 8 р. 50 к.

„МЕТАЛЛИСТ“ и „ТЕХНИКА И МЕТАЛЛИСТ“ 1 мес. — 55 коп., 3 мес. — 1 руб. 65 к., 6 мес. — 3 р., год — 6 р.

ЗАКАЗЫ и ДЕНЬГИ нужно направл.: Москва 11. Дворец Труда, к. 312. РИО ЦК ВСРМ.

ИЗДАТЕЛЬСТВО

„Работник Просвещения“

МОСКВА 19, Воздвиженка, д. 10.

Принимается подписка на издания:

„Учительская газета“

Еженедельный орган ЦК Союза работников просвещения СССР.

Дает бесплатные приложения:

1. „ЛИТЕРАТУРА, ИСКУССТВО, КУЛЬТУРА“ — 12 №№ в год.
2. „КНИГА ПРОСВЕЩЕНЦУ“ — 12 №№ в год.

Дает платные приложения:

1. „МЕТОДИЧЕСКИЙ ПУТЕВОДИТЕЛЬ“ — 12 книг в год.
2. „СПУТНИК ПРОСВЕЩЕНЦА“ — 12 кн. в год.

УСЛОВИЯ ПОДПИСКИ:

Без приложен. С 1-м прил. С 2-мя прил.

На год .	3 р. — к.	5 р. — к.	7 р. — к.
на 6 мес.	1 р. 75 к.	3 р. — к.	4 р. — к.
на 3 мес.	1 р. — к.	1 р. 75 к.	2 р. 25 к.

„Народный учитель“

Ежемес. иллюстр. обществ.-педагогич., литер.-худож., научно-популярн. журнал ЦК Союза работников просвещения СССР.

Дает четыре платных приложения:

1. „ОБЩЕСТВЕННО - ПОЛИТИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА“ — 12 №№.
2. „ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА“ — 12 №№.
3. „ЛИТЕРАТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННАЯ БИБЛИОТЕКА“ — 12 №№.
4. „НАУЧНО - ПОПУЛЯРНАЯ БИБЛИОТЕКА“ — 12 №№.

УСЛОВИЯ ПОДПИСКИ:

На журнал без прилож. на год 5 р., на 6 м. 3 р.; с 1-им прилож. на год 8 р., на 6 м. 4 р. 50 к.; с 2-мя прилож. на год 11 р., на 6 м. 6 р.; с 3-мя прилож. на год 14 р., на 6 м. 7 р. 50 к.; с 4-мя прилож. на год 16 р., на 6 м. 8 р. 50 к.

Центральный Комитет профессионального союза Работников железнодорожного транспорта С. С. С. Р.

Москва, Солянка, 12, „Дворец Труда“.

Т Е Л Е Ф О Н Ы :

Коммутатор ВЦСПС	1—70—80 до 86	} Доб. } ЦК ж.-д.
НКПС	1—87—60 до 69	
Городской	3—73—08	
Председатель ЦК — Амосов, А. М.	5—08—01	
Отв. секретарь — Алексеев, И. А.	5—13—49	
Казначей ЦК — Лапьер, Е. К.	5—13—48	

Всесоюзный Союз Рабочих металлистов Ленинградский Областком.

==== Наш журнал ====

„Ленинградский металлист“

необходим каждому активисту и
==== каждому члену Союза. ====

Журнал „Лен. металлист“ можно выписать через ф.-з. к. своих предприятий.

Адрес редакции и конторы: Набережная Красного флота, дом 38,
тел. 582-56.